

Центральноукраїнський національний технічний університет
ЦЗДО
Кафедра «Міжнародних економічних відносин»

«Допущено до захисту»
Зав. кафедрою МЕВ
д.е.н., професор

_____ Іван МИЦЕНКО
« ____ » _____ 2024 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
за першим (бакалаврським) рівнем вищої
освіти
на тему:
«Формування державної фінансової політики у контексті
розвитку зовнішньоторговельних відносин України та ЄС»

Виконав здобувач вищої освіти
3 курсу, групи МЕВ-21скз
ОПП «Міжнародні економічні
відносини»
спеціальності 292 «Міжнародні
економічні відносини»
_____ Слежов В.І.
« ____ » _____ 2024 р.

Керівник роботи
к.е.н., доцент
_____ Дар'я НАСИПАЙКО
« ____ » _____ 2024 р.

Рецензент _____

м. Кропивницький

АНОТАЦІЯ

Формування державної фінансової політики у контексті розвитку зовнішньоторговельних відносин України та ЄС. – Рукопис.

Кваліфікаційна робота на здобуття вищої освіти ступеня “бакалавр” за освітньо-професійною програмою “Міжнародні економічні відносини” зі спеціальності “Міжнародні економічні відносини”. – Центральнотехнічний університет. Кропивницький. 2024.

Кваліфікаційна робота присвячена дослідженню головним стратегічним напрямкам формування фінансової політики держави, які зорієнтовані на активізацію зовнішньоторгівельного співробітництва України з країнами Європейського Союзу. Здійснено оцінку перешкод, які негативно впливають на подальший інтенсивний розвиток зовнішньоторгівельного сектору економіки України. Висвітлені головні причини інвестиційної кризи в країні, як чинника зниження інтенсивності інтеграційних процесів. Здійснено порівняльну оцінку динаміки фінансових змін у зовнішньоторговельних відносинах України з країнами ЄС. Обґрунтовано доцільність вибору стратегічного євроінтеграційного вектора фінансової та торговельної політики України. Запропонована модель формування оптимальних механізмів фінансування зовнішньоторговельних операцій українських підприємств. Сформульовано пропозиції щодо формування збалансованої системи регулювання зовнішньоекономічної діяльності в Україні. Обґрунтовано основні напрями та пріоритети вдосконалення фінансової політики в контексті євроінтеграційного розвитку країни.

Ключові слова: державна фінансова політика, зовнішньоторговельні відносини, зовнішня торгівля, інвестиційна політика, євроінтеграція, Європейський Союз, компліментарність.

ANNOTATION

The Formation of State Financial Policy in the Context of the Development of Foreign Trade Relations between Ukraine and the EU. – Manuscript.

Qualification Work for Obtaining a Higher Education Degree "Master" in the Educational-Professional Program "International Economic Relations" in the Specialty "International Economic Relations". – Central Ukrainian National Technical University. Kropyvnytskyi. 2024.

The qualification work is dedicated to the study of the main strategic directions of the formation of the financial policy of the state, which are oriented to the activation of foreign trade cooperation of Ukraine with the countries of the European Union. An assessment of obstacles that negatively affect the further intensive development of the foreign trade sector of Ukraine's economy has been carried out. The main causes of the investment crisis in the country, as a factor in reducing the intensity of integration processes, are highlighted. A comparative assessment of the dynamics of financial changes in Ukraine's foreign trade relations with EU countries has been made. The expediency of choosing a strategic European integration vector of Ukraine's financial and trade policy is substantiated. The proposed model of formation of optimal financing mechanisms for foreign trade operations of Ukrainian enterprises. Proposals regarding the formation of a balanced system of regulation of foreign economic activity in Ukraine have been formulated. The main directions and priorities of improving the financial policy in the context of the European integration development of the country are substantiated.

Keywords: state financial policy, foreign trade relations, foreign trade, investment policy, European integration, European Union, complementarity.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ВПЛИВУ ФІНАНСОВОЇ ПОЛІТИКИ НА РОЗВИТОК ЄВРОПЕЙСЬКИХ ТОРГОВЕЛЬНИХ ВІДНОСИН.....	9
1.1. Чинники впливу фінансової глобалізації на формування торговельних відносин.....	9
1.2. Методичні підходи до оцінки ефективності міжнародної фінансово-економічної інтеграції України у світове господарство	15
1.3. Особливості формування зовнішньоторговельного режиму як фактора економічного зростання.....	20
Висновки до розділу	25
 РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ФІНАНСОВИХ ПОТОКІВ У КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ ЗОВНІШНЬОТОРГОВЕЛЬНИХ ВІДНОСИН УКРАЇНИ З ЄС.....	27
2.1. Аналіз фінансових потоків у зовнішньоторговельних відносинах України з Євросоюзом.....	27
2.2. Оцінка фінансової компліментарності зовнішньоторговельних відносин України з країнами ЄС.....	34
2.3. Аналіз фінансової та торговельної політики України у контексті поглиблення євроінтеграції.....	39
Висновки до розділу	44
 РОЗДІЛ 3. МЕХАНІЗМИ АКТИВІЗАЦІЇ ФІНАНСОВОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ПОГЛИБЛЕННЯ ЗОВНІШНЬО- ТОРГОВЕЛЬНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА МІЖ УКРАЇНОЮ ТА ЄС.....	47
3.1. Стратегічні напрямки зміцнення зовнішньоторговельних відносин між Україною та країнами ЄС	47
3.2. Напрями реформування фінансової політики України з метою адаптації до вимог ЄС.....	51
Висновки до розділу.....	59
ВИСНОВКИ	61
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	65
ДОДАТКИ	76

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. В умовах повномасштабної війни зростає роль фінансово-торговельних відносин України та країн ЄС, активізація залучення до них значних матеріальних і фінансових ресурсів. Це сприятиме подальшій інтеграції нашої держави у європейський фінансово-економічний простір і тому вимагає глибокого наукового аналізу та обґрунтування методів і механізмів реалізації. Таким чином, посилюється важливість аналізу тенденцій, пошуку їх глибинних чинників та опрацювання на цій основі шляхів подолання диспропорцій у фінансово-торговельних режимах України з країнами Євросоюзу.

В умовах фінансової глобалізації світогосподарських зв'язків роль зовнішньої торгівлі, як активного сегменту сучасного фінансового ринку, значно посилюється. Вона має прямий і опосередкований взаємозв'язок з процесами економічного зростання та макрофінансової стабілізації. Так, світова торгівля фактично опосередковує всі види міжнародного фінансового співробітництва, у тому числі міжнародний трансфер технологій і спільну діяльність різнонаціональних суб'єктів. З огляду на євроінтеграційний курс України необхідно сформувати взаємовигідний фінансово-торговельний режим із головними економічними партнерами, який би базувався на забезпеченні системи вимог фінансової безпеки, що у свою чергу призведе до формування конкурентоспроможної на світовому ринку української економіки, а відтак реально наблизить вступ України до Євросоюзу.

Важливість дослідження функціонування та формування державної фінансової політики у європейських зовнішньоторговельних відносинах також обумовлена недостатньою розробкою цієї теми у сучасній науковій літературі фінансового спрямування, хоча окремі аспекти проблеми знайшли своє відображення у наукових розробках.

Теоретичні та методологічні аспекти фінансової політики глобалізаційних й інтеграційних процесів та їх вплив на формування фінансових потоків висвітлено у наукових працях українських учених,

зокрема цю проблематику досліджували: О.Амоша, О.Білорус, В.Будкін, П.Буряк, І.Бураковський, В.Вергун, А.Гальчинський, П.Гарасим, В.Геєць, Б.Губський, Б.Карпінський, М.Козоріз, В.Кравців, Д.Лук'яненко, А.Мельник, В.Новицький, В.Онищенко, Ю.Пахомов, О.Піхоцька, Є.Романів, Є.Савельєв, В.Сіденко, Т.Смовженко, Т.Циганкова, А.Філіпенко, О.Шнирков. Проте у працях цих науковців недостатньо висвітлені проблеми ефективного державного впливу на зовнішньоторговельний режим на загальнодержавному і регіональному рівнях. Це й зумовило вибір теми кваліфікаційної роботи та визначило її логіку, головні завдання та структуру.

Мета і завдання дослідження. Метою кваліфікаційної роботи є системне дослідження теоретичних та практичних аспектів реалізації державної фінансової політики у системі зовнішньоторговельних відносин України та країн ЄС та обґрунтування на цій основі пріоритетів зміцнення фінансово-економічного співробітництва.

Досягнення поставленої мети передбачає досягнення наступних завдань:

- узагальнити теоретичні аспекти впливу фінансової глобалізації на процеси розвитку відносин України з країнами ЄС;
- визначити ключові фінансові тенденції та фактори розвитку зовнішньоторговельних відносин між Україною та країнами ЄС;
- проаналізувати методичні підходи до оцінки рівнів фінансової ефективності зовнішньої торгівлі України з країнами Євросоюзу;
- дослідити фінансові потоки у системі зовнішньої торгівлі з країнами ЄС;
- виявити специфічні риси формування зовнішньоторговельного режиму як одного з фінансових факторів стимулювання економічного зростання;
- окреслити методичні підходи щодо вибору системи домінант фінансово-економічної інтеграції України у міжнародний простір;
- визначити пріоритети реформування фінансової політики у

відповідності до вимог ЄС;

- обґрунтувати пропозиції фінансово-інституціональних засад активізації зовнішньо-торговельних відносин України з країнами ЄС.

Об'єктом дослідження є сучасний стан державної фінансової політики України та її вплив на розвиток зовнішньоторговельних відносин України з країнами Євросоюзу.

Предметом дослідження є формування та вдосконалення фінансової політики України у системі європейських міжнародних торговельних відносинах.

Методи дослідження. Методологічною і теоретичною основою кваліфікаційної роботи є фундаментальні положення теорій зовнішньоекономічної інтеграції, фінансової політики, міжнародної торгівлі, існуючі науково-теоретичні напрацювання стосовно впливу фінансової політики на розвиток зовнішньоторговельних відносин, праці провідних науковців з питань фінансової глобалізації і євроінтеграції. У кваліфікаційній роботі використані методи фінансово-економічного аналізу, а саме: історико-системний та логіко-теоретичний методи; методи синтезу, аналізу та порівняння; економіко-математичні методи аналізу.

Інформаційною базою дослідження є нормативні акти, офіційні дані Державної митної служби України, Міністерства фінансів України, Державної служби статистики України, фінансово-статистичні матеріали країн ЄС та міжнародних фінансових організацій, об'єднань і фондів, наукові праці українських та зарубіжних дослідників з даної проблематики.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота має класичну структуру і складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (119 позицій) та додатків. В основній частині роботи (обсягом 63 сторінки) розміщено 3 таблиці і 5 рисунків.

РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ВПЛИВУ ФІНАНСОВОЇ ПОЛІТИКИ НА РОЗВИТОК ЄВРОПЕЙСЬКИХ ТОРГОВЕЛЬНИХ ВІДНОСИН

1.1. Чинники впливу фінансової глобалізації на формування торговельних відносин

Глобалізовані економічні та фінансові процеси почали домінувати в процесах еволюції глобальних перетворень з другої половини 20 століття. Слід зазначити, що термін "глобалізація" (від слів загальний або глобальний) до недавнього часу не використовувався на практиці. А коли виникала необхідність в оцінці глобальних економічних процесів, використовувався термін "інтернаціоналізація" – посилення взаємозв'язку і взаємозалежності економік окремих країн, вплив міжнародних економічних відносин на економіку країн, участь держав у світовій економіці [21, с. 99]. Інтерпретуючи глобалізацію фінансової економіки з цієї точки зору, стає ясно, що подібні зміни відбулися в суспільстві задовго до 20-го і 21-го століть. У науковій літературі навіть існує думка, що процес глобалізації почався в XVII столітті [7, с. 46].

Але в останні десятиліття 20 століття почала виникати глобальна взаємозалежність країн та регіонів світу. У цей період різко загострилися політичні, економічні, культурні, соціальні та фінансові відносини, домінування американської системи господарювання, розвиток технологічних революцій і нездатність окремих держав подолати глобальні проблеми сучасності.

У даний час немає єдиного взаємоузгодженого твердження про те, що таке глобалізація. Цей процес досліджується різними науками, кожна з яких дає своє визначення.

Термін "глобалізація" був вперше введений в науковий обіг в 1983 році науковцем Т. Левітом. Він визначив "глобалізацію" як феномен злиття ринків окремих продуктів, вироблених транснаціональними корпораціями (ТНК) [114, с.19]. І хоча глобалізація є новітньою тенденцією в суспільному

житті, деякі вчені вважають, що в кінці 20 століття настала епоха глобалізації, яка передувала початку еволюції світової економіки в 19 столітті [118].

К. Ом дав більш широке тлумачення терміна "глобалізація". На його думку, сучасний стан світової економіки визначається «квадрилью», до якої входять Європейський союз, Сполучені Штати, Китай і Японія. З розвитком світового ринку економічна закритість окремих країн сьогодні втратила своє домінуюче значення [77, с.13]. За словами Яна Недервіна, існує стільки ж визначень глобалізації, скільки і різних областей економіки. З точки зору Жана Бодріара, поширення сучасної глобалізації передбачає розвиток у 2-х напрямках: інституційному та соціально-епістемологічному [4, с.50-51]. М. Кастельс визначає глобалізацію як "нову капіталістичну економіку", що характеризується інформацією, знаннями, інформаційними технологіями, продуктивністю праці та конкурентоспроможністю національної економіки, а також мережами управління, виробництва та розподілу.

У сучасній економічній науці також робиться спроба осмислити феномени глобалізації. Зокрема, С.Богів вважає, що глобалізація – це, по суті, те ж саме, що раніше називалося інтернаціоналізацією економічного життя [30]. Згідно з дослідженням А. Кардаменка, глобалізація – це глобальний процес трансформації цінностей, в ході якого категорії норм, культурних практик і свідчень змінюються, перевіряються і перерозподіляються в суспільстві [47, с.50-51].

Глобалізація також розуміється як фундаментальна зміна світового порядку. Важливо те, що відбувається процес "розмивання" кордонів. Вони втрачають своє первісне значення через поширення високотехнологічної масової культури.

У цьому контексті фінансова глобалізація розуміється як невід'ємна частина економічної глобалізації і спрямована на формування світових фінансових ринків і фінансових систем, і тому має особливе зростаюче значення. Таким чином, фінансова глобалізація стала постійним чинником

національного та міжнародного економічного життя, вона свідчить про завершення перших, початкових етапів формування економічної єдності світу, його економічної цілісності, при всьому різноманітті і неоднорідності компонентів і підсистем світової економіки.

Процес фінансової глобалізації охоплює різні сектори світової економіки: світову торгівлю іноземними, міжнародними товарами, послугами та технологіями, продуктами інтелектуальної власності; міжнародне переміщення факторів виробництва (капіталу, робочої сили, інформації); міжнародні фінанси, кредит, валютні операції (безповоротне фінансування та підтримка, позикові цінні папери та позики у сфері міжнародних економічних відносин, спеціальні фінансові механізми та сировинні товари, валютні операції); промисловість, науку, техніку, інжиніринг, технологічне забезпечення, інформаційне співробітництво.

Глобалізація та інтеграція фінансових систем включає низку факторів, що впливають на регіони (регіональний рівень), національну економіку (макрорівень), товарні, фінансові та валютні ринки, ринок праці (мезорівень) та окремі підприємства (мікрорівень).

На макроекономічному рівні фінансова глобалізація проявляється в прагненні країн та їх інтеграційних об'єднань здійснювати економічну діяльність за межами національних кордонів за допомогою політики лібералізації торгівлі, усунення бар'єрів для торгівлі та інвестицій і створення зони вільної торгівлі. Крім того, процес глобалізації та інтеграції є міждержавним скоординованим механізмом для цілеспрямованого формування світового економічного ринкового (економічного, правового, інформаційного, політичного) простору у найбільших регіонах світу.

Головні підходи щодо визначення категорії фінансової глобалізації наведені в табл. 1.1.

Таблиця 1.1

Підходи до визначення категорії фінансової глобалізації

Автор	Визначення
Сергіо Шмуклер	Фінансова глобалізація – інтеграція внутрішніх національних фінансових систем у міжнародні фінансові ринки та інститути
Чуб О. О.	Фінансова глобалізація – це процес об'єднання в єдину світову систему всієї сукупності міжнародних фінансових відносин
Ніколаєв О.	Фінансова глобалізація – це процес, який виступає складовою частиною загального процесу глобалізації, спрямований на формування єдиного фінансового ринку
Стукало Н. В.	Фінансова глобалізація – вільний та ефективний рух капіталів між країнами та регіонами, функціонування глобального ринку, формування системи наднаціонального регулювання міжнародних фінансів, реалізація глобальних фінансових стратегій ТНК та транснаціональних банків
Хомініч І.	Фінансова глобалізація - є одним із процесів глобалізації, який розуміють як вільний та ефективний рух капіталів між країнами та регіонами, функціонування глобального ринку, формування системи наднаціонального регулювання міжнародних фінансів, реалізацію глобальних фінансових стратегій ТНК та транснаціональних банків
Міркін Я.М. Міркін В.Я.	Глобалізація фінансових ринків – процес стирання кордонів між національними ринками, інтеграції фінансових інструментів, учасників ринку, органів регулювання, механізмів торгівлі цінними паперами стандартизації правил і т. п.

За: узагальнено автором

На мікроекономічному рівні глобалізація фінансових відносин проявляється у розширенні діяльності компаній за межами внутрішнього ринку. Більшість найбільших ТНК повинні працювати в глобальному масштабі: будь-яка область з високим рівнем споживання буде їх ринком збуту, і вони повинні бути в змозі задовольнити споживчий попит в будь-якому місці, незалежно від кордонів або національності. Компанії мислять глобальними категоріями технологій, споживачів, витрат, витратних матеріалів, конкурентів і стратегічних альянсів. Різні ланки і етапи проектування, виробництва та збуту продукції розташовані в різних країнах і уніфіковані на міжнародному рівні. Створення і розвиток ТНК дозволяє уникнути багатьох бар'єрів (передача поставок, ціни, хороші умови

обслуговування, краще знання ринкової кон'юнктури і збільшення прибутку).
1.1).

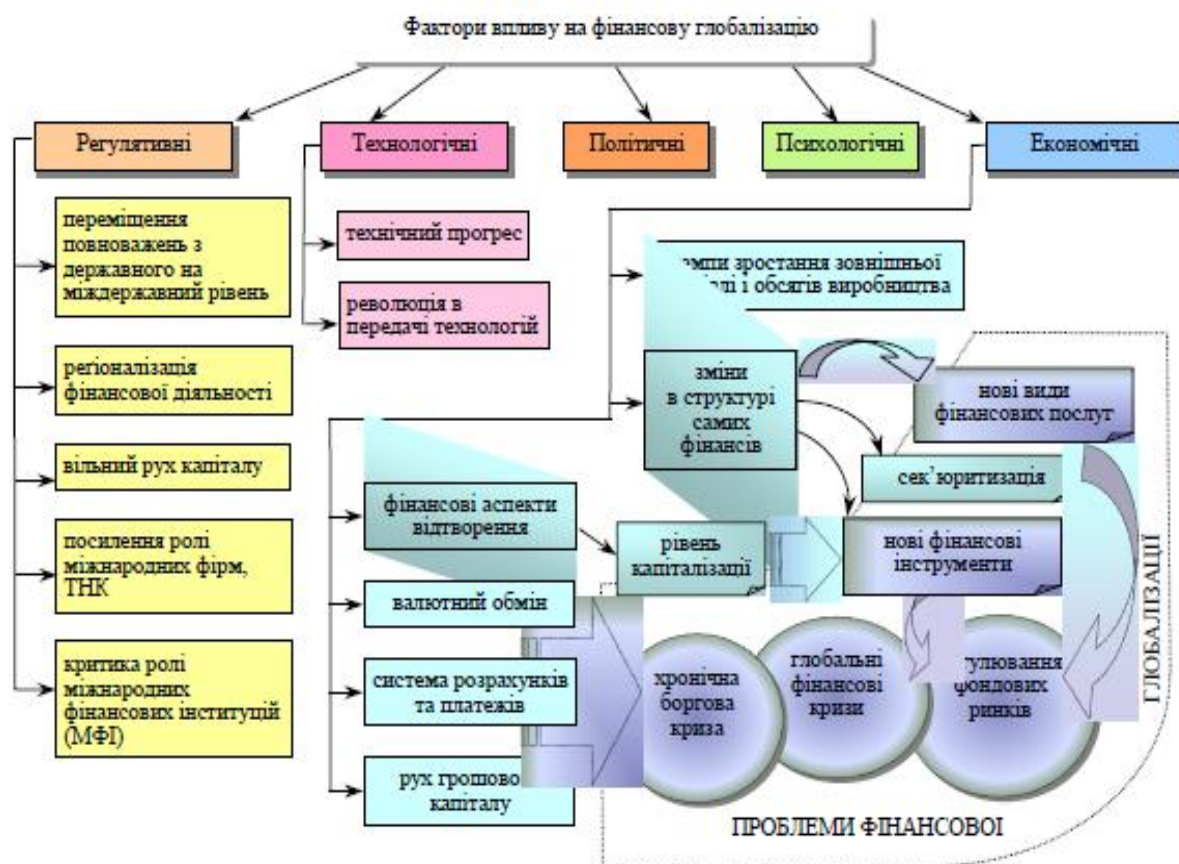

Рис. 1.1. Фактори впливу на фінансову глобалізацію

За: [10; 45]

Перспективи розвитку різних країн неоднакові, і тому економіка акцентує увагу на позитивних і негативних наслідках процесу фінансової глобалізації. Важко переоцінити позитивне значення фінансової глобалізації: незмірно зросли можливості людства, більш повно були враховані всі аспекти його життя, створені умови для гармонії та сталого розвитку. Глобалізація світової економіки створює серйозну основу для вирішення спільних проблем людства, а також сприяє підвищенню світового добробуту [18, с.105-106].

Підводячи підсумок, відзначимо, що фінансова глобалізація має ряд позитивних наслідків, особливо у контексті розвитку зовнішньоторговельних відносин:

1) глобалізація фінансів сприяє поглибленню спеціалізації та міжнародного поділу праці. В її умовах кошти і ресурси розподіляються більш ефективно, що в кінцевому підсумку сприяє підвищенню середнього рівня життя і розширенню життєвих перспектив населення (при значно менших витратах на це).

2) важливою перевагою глобального фінансового процесу є економія масштабу, яка може призвести до потенційного зниження витрат і цін, а отже, до стійкого економічного зростання.

3) переваги фінансової глобалізації також пов'язані з перевагами вільної торгівлі на взаємовигідній основі, яка задовольняє всі сторони.

4) фінансова глобалізація стимулює подальший розвиток нових технологій та їх поширення між країнами за рахунок посилення конкуренції. У цій ситуації темпи зростання прямих інвестицій залежать від темпів зростання світової торгівлі, яка є найважливішим фактором передачі промислових технологій, формування ТНК, що впливають на національну економіку.

5) фінансова глобалізація сприяла посиленню міжнародної конкуренції. На традиційному ринку посилюється конкуренція, яка перевищує можливості окремих держав і компаній.

6) фінансова глобалізація може призвести не тільки до підвищення продуктивності за рахунок раціоналізації виробництва на глобальному рівні та поширення передових технологій, але й до конкурентного тиску, який підтримує постійні інновації у глобальному масштабі.

7) фінансова глобалізація дає країнам можливість мобілізувати більше фінансових ресурсів, оскільки інвестори можуть використовувати більш широкий спектр фінансових продуктів на більшій кількості ринків.

1.2. Методичні підходи до оцінки ефективності міжнародної фінансово-економічної інтеграції України у світове господарство

Глобальний фінансовий процес також не міг обійти увагою Україну. Оскільки наша держава належить до країн, в якій відбуваються складні економічні процеси внаслідок повномасштабної війни, в наукових дослідженнях, особливо в журналістиці, для держав України та Центральної та Південно-Східної Європи вже стало загальним правилом наполягати на необхідності прискорення її європейської інтеграції. Під цим вектором часто розуміють Західну Європу, а саме індустріальну цивілізацію і вільну ринкову економіку [106, с.49]. Однак об'єктивний аналіз показує, що створення сучасної економіки та її відбудова саме по собі не виведе Україну на рівень сучасної цивілізації, а навпаки, вимагає також сучасного ринку з усіма атрибутами внутрішнього і зовнішнього для посилення стимулів до ефективної праці у світовій економіці. Ринкові механізми можуть і повинні бути використані не для наздоганяючої, імітаційної модернізації, а для радикальних структурних перетворень, особливо у фінансовій системі, в повному обсязі, що може поставити Україну в один ряд з найбільш розвиненими постіндустріальними державами.

Трансформація української фінансової системи відповідно до соціально-економічних параметрів глобальної економіки повинна ґрунтуватися на 3 основних принципах: 1) загальні цивілізовані умови та фактори, що формують систему координат фінансової системи сучасного світу; 2) пріоритети та характеристики держави з глибокими та невичерпними історичними, генетичними та духовно-етнічними витоками; 3) реальний стан економіки та фінансів України, який є основним джерелом, головна основа, базис, на якому будується нова політична та економічна система – фінансова система.

Саме ці 3 компоненти допоможуть захистити Україну від різких коливань і відхилень у мовах воєнного часу та у поствоєнний період,

зменшити складнощі перехідного періоду і гармонізувати її приєднання до світових процесів і інституційних структур.

Серед великої кількості чинників формування торговельних зв'язків України та Європейського Союзу в першу чергу важливим фактором стає ефективність. Завдяки ефективності української суб'єкти господарювання отримують економічну мотивацію до участі господарюючих суб'єктів в активізації здійснення торговельних операцій. На нашу думку, при розробці стратегій розвитку торговельних відносин між Україною і ЄС в цілому, вони підвищують ефективність відповідальності за деякі важливі моменти розвитку, які ми будемо аналізувати в подальшому.

По суті, концептуальним предметом даного дослідження є інституційний базис, оскільки це базові політичні, соціальні та правові норми, в рамках яких протікають процеси інтеграції. Зворотна сторона таких базових правил є юридичною основою для формування міжнародних взаємозв'язків. Правила, що регулюють існування приватних сфер економічної діяльності, – це насамперед теорія призупинених коливань (Ж. Бьювенена [114, с. 132-137], М. Олсона [73, с. 233-245], теорія прав закону (the middle of the snow – Р.Коуза) [115, с. 136-142], а також теорія І. Алкіанського [116, С. 211-221]).

Ортодоксальна неокласична теорія розглядає ринок як механістичний інститут, без якого не обходиться жодне обслуговування його суб'єктів [115, с. 186-205]. Трансакційний підхід розглядається у працях Р. Коуза [114, с. 27-48], а інституційний – у працях Д. Норта [69, с. 255-264]. Економічна школа, лідером якої є О. Вільямсон [17, с. 154], розглядає проблему «регуляційних структур» (governance structure). Мова йде про механізми, що служать для оцінки поведінки учасників контрактних відносин, вирішення виникаючих суперечок, адаптації до несподіваних змін, застосування санкцій до порушників.

Одна з фундаментальних робіт в області інституційної еволюції є наукова праця Д. Норта [116], яка охарактеризувала теорію виникнення та

зміни інституцій, їх роль в економіці та визначила особливі цінності, які фактично сьогодні проявляються у процесі розвитку торговельних відносин між Україною та країнами-членами ЄС.

Відповідно до цієї теорії, інститут слід розуміти як певну структуру, що формує діяльність людей, свого роду "правила гри" в економіці і суспільстві. А організацією називається спільнота людей, створене на базі цього інституту. Отже, інституції – це правила гри, причому організації виступають гравцями. Категорія "інституції" включає політичні організації та установи (політичні партії, парламенти, місцеві органи влади, державні регулюючі органи), економічні структури (підприємства, профспілки, сімейні ферми, кооперативи), державні установи (релігійні організації, клуби, спортвинні заклади). Тим часом, інституції формують процеси обміну, зокрема, для забезпечення контролю за дотриманням контрактів. Це знижує вартість обміну, тобто трансакційні витрати, що сприяє економічній ефективності.

Такі установи не тільки підвищують ефективність з точки зору оптимального розподілу ресурсів, а й так звану "адаптивну ефективність", обґрунтовану П. Пеліканом [113, с. 72]. Адаптивна ефективність – це здатність суспільств і компаній засвоювати нові знання, розкривати творчі та підприємницькі таланти, стимулювати інвестиції і вирішувати нагальні проблеми, що перешкоджають розвитку.

Посилаючись на наукові джерела, ми виділимо деякі варіанти альтернативних концепцій інтеграційного процесу. «Європа змінної геометрії» [117, с. 1] – відповідно до цієї концепції Україна не може брати участь у розвитку інтеграції з групою держав-членів, які вирішили активно підтримувати інтеграційний процес, або з європейською моделлю «різних швидкостей інтеграції» ("deux ou plusieurs") [112, с. 2], Тобто йдеться про "змінну геометрію", подібну до європейської моделі, з тією різницею, що держави-члени, які спочатку не брали участі в активному інтеграційному процесі за участю інших країн, можуть приєднатися пізніше.

Із багатошвидкісною узгоджується теорія «концентричних кіл» (*Cercles concentriques*) [6, с. 53-54]. Згідно з цією концепцією, формується високоінтегроване ядро країн, які формують перше коло, а друге формують менш інтегровані країни.

Подібно до Європи «змінної геометрії», модель Європи «на вибір» (*l'Europe «à la carte»*) [222, с. 56] описує ідеї диференційованої інтеграції. Державам-членам надана можливість самостійного вибору сфери власної участі в інтеграційних процесах, лише дотримуючись мінімальної кількості спільних цілей. Ця концепція перегукується із популярною у I половині 50-х рр. XX ст. теорією секторальної інтеграції М.Шумана, за ініціативи якого створено Європейське об'єднання вугілля та сталі (ЄОВС) і Євратом, які дещо пізніше приєдналися до Європейського економічного співтовариства [2, с. 14]. Варто наголосити, що секторальна інтеграція відбувається поряд з усуненням торгових бар'єрів в одному або декількох секторах економіки [9, с. 1-2].

Поряд з цим, варто зауважити, що відповідно до теорії міжнародної економічної інтеграції [76, с. 7; 106, с. 241], ефективна реалізація регіональних інтеграційних стратегій можлива за умов дотримання 2-ох обов'язкових аспектів:

- близькості ступенів розвитку й інтернаціоналізації економік країн-партнерів;
- наявності високорозвинутих зв'язків економічного характеру між суб'єктами економічної діяльності держав, що інтегруються, інтенсивність яких всередині регіонального інтеграційного об'єднання ще до початку інтеграційних процесів вища за зв'язки з іншими державами чи групами держав. Тому, при визначенні подальшого інтеграційного поступу та стратегічного партнерства доцільно розраховувати індекси фінансової комплементарності торговельно-економічних відносин України і країн ЄС.

При дослідженні фінансової компліментарності структур національних економічних систем держав-партнерів слід розрахувати низку індексів і на

основі розрахованого здійснити аналіз, чи дійсно економіки обидвох країн є комплементарними або ж антагоністичними.

Індекси компліментарності торгівлі показують, наскільки структура імпорту торгівельних партнерів відповідає структурі експорту відповідної країни, отже, забезпечуючи наявність корисної інформації стосовно торгівельних перспектив країни. Цей індекс розраховується за такою формулою 1.1:

$$TCI_j = 100 - \sum \frac{M_{ik} - X_{ij}}{2}, \quad (1.1)$$

де X_{ij} – частка експорту i -го товару країни j ,

M_{ik} – частка товару i в загальному імпорті країни k .

Якщо індекс дорівнює нулю, отже країна не експортує ніяких товарів або торговельний партнер не імпортує жодних товарів, якщо 100, то частки експорту й імпорту збігаються.

Чим вище цей показник, тим вище співвідношення експорту з однієї країни до імпорту з іншої. Якщо країна має високий індекс взаємодоповнюваності експорту, це означає, що країна бере участь у розподілі продукції як експортера компонентів. І навпаки, якщо показник взаємодоповнюваності торгівлі імпортованими деталями високий, це вказує на те, що дана країна бере участь у розподілі виробничого процесу в якості імпортера комплектуючих [5, с. 398].

Таким чином, Україна поступово інтегрується в міжнародні фінансові ринки, і результати глобалізації фінансових процесів стають все більш помітними для української фінансової системи. Позитивні чи негативні вектори змін від глобалізації залежать від ступеня розвитку національної економічної й фінансової системи країни. Враховуючи той факт, що чим потужніша фінансова система країни, тим більше позитивних результатів вона може отримати від процесів глобалізації, Україні необхідно розробити політику, яка зможе протистояти викликам фінансової глобалізації та запобігти негативним наслідкам цих процесів. Перш за все, для підтримки

стабільності внутрішніх фінансових ринків необхідні чітка системи державного впливу на рух внутрішніх фінансових потоків і приплив іноземного капіталу.

1.3. Особливості формування зовнішньоторговельного режиму як фактора економічного зростання

Необхідність поглиблення досліджень в області зовнішньоторговельного режиму підкреслюється багатьма сучасними дослідниками. Власюк А.С. наголошує на необхідності збалансувати систему зовнішньої торгівлі, оскільки це формує передумови для ефективного формування зовнішньої політики з точки зору адаптації до вимог СОТ і активізації процесу європейської інтеграції [66, с. 465].

Таким чином, в системі регулювання міжнародних торговельно-економічних відносин, яка інтенсивно формувалася в останні десятиліття, можна розрізняти підприємства (багатонаціональні підприємства, головним чином у формі обмежувальної ділової практики), національні (реалізація національної торговельної політики), міжетнічні (застосування преференційних або протекціоністських заходів між окремими країнами, що не входять до інтеграційної групи), наднаціональному (реалізація спільних торговельних заходів державами – учасниками інтеграційної угоди) і глобальному рівнях. Використання широкого спектру правил і принципів у торговельній практиці стало результатом багатосторонніх угод у рамках міжнародних організацій, сферою діяльності яких є сприяння розвитку та регулюванню міжнародної торгівлі; водночас глобальний рівень регулювання міжнародних торговельно-економічних відносин у сучасних умовах інтернаціоналізації об'єктивно стає пріоритетним, визначаючи можливості та межі використання інструментів регулювання на інших рівнях [112].

А.С. Філіпенко [106, с. 408-410] доводить, що Україна освоїла механізм державного та міжетнічного регулювання міжнародної торгівлі. Механізм

торговельно-економічного співробітництва України на світовому рівні також знаходиться на стадії формування. Цей процес дуже справедливо пов'язують з набуттям нашою країною членства у СОТ та ВЗВТ як інституційній формі світової торгової системи.

Питання розвитку та ефективного функціонування зовнішньоторговельних зв'язків будь-якої країни завжди займало одне з головних місць у формуванні економічної політики країн світу. Аналіз еволюції теорії і практики міжнародної торгівлі показав, що жодна з наявних теоретичних концепцій не дає універсального пояснення всім факторам зовнішньоторговельного режиму, тому їх дослідження і узагальнення представляють значний теоретичний і практичний інтерес.

Циганкова Т.М. зазначає, що зовнішньоторговельна політика в області зовнішньоторговельних відносин втілює в собі загальний підхід до двох моделей міжнародної торгівлі – моделі прямого і непрямого зв'язку між протекціонізмом і лібералізованим ринком, стратегії реформування, інструменти, напрямки формування внутрішньої торгової системи в умовах трансформації світової економіки. Ринкова система, показана на рис. 1.3, демонструє, що механізм реалізації зовнішньоторговельної політики впливає на формування ІЕЗ. Вона складається з 2 основних частин: системи адміністративних державних органів, які розробляють і реалізують заходи, що дають державі право здійснювати свої повноваження, і набору інструментів для такого впливу [81].

Всі інструменти торговельної політики, що виступають характеристиками торговельного режиму країн, можна поділити на дві великі групи [15]:

- митне (тарифне) регулювання;
- нетарифне регулювання.

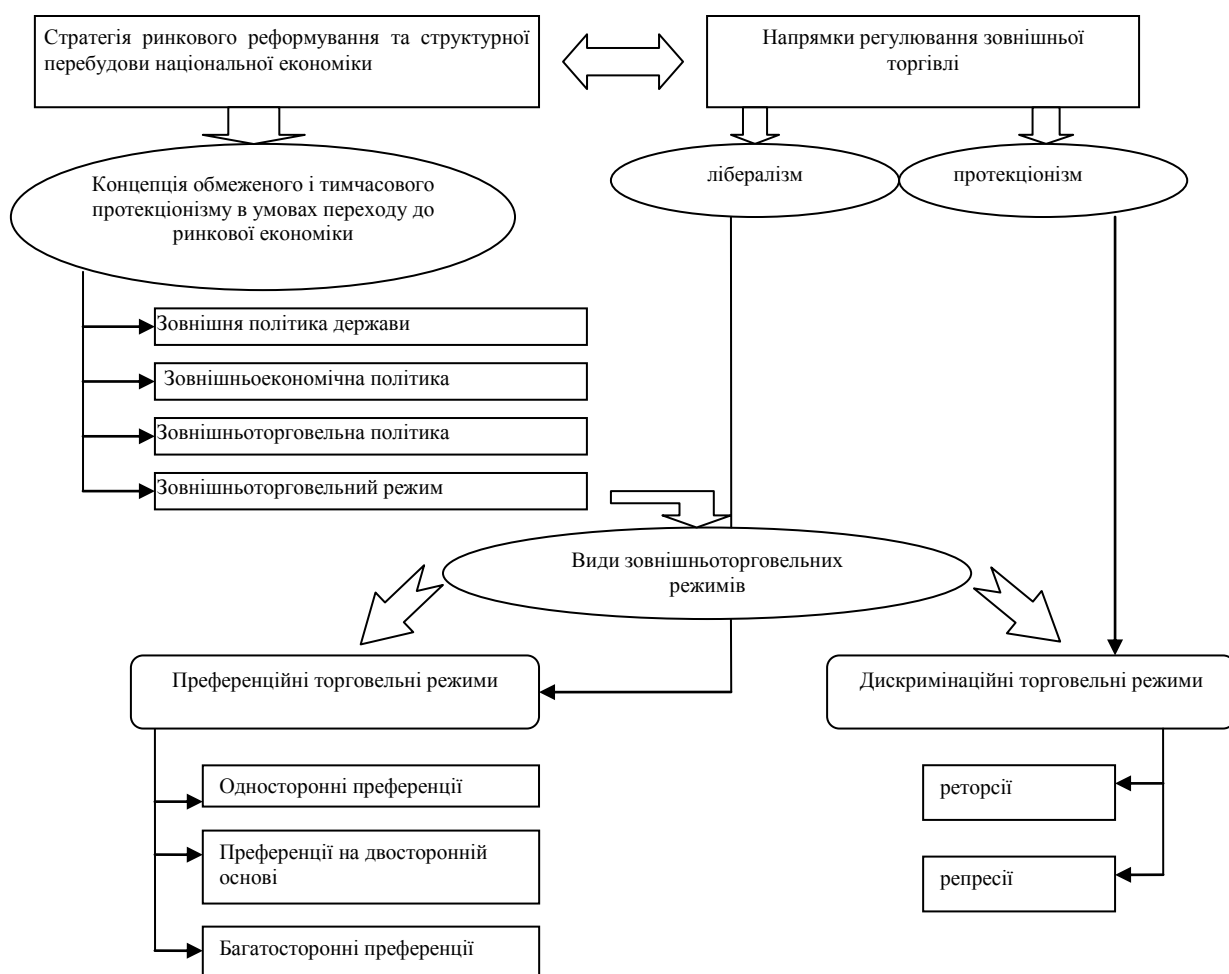

Рис. 1.2. Схема формування національного зовнішньоторговельного режиму

Джерело: [113, с. 8]

На практиці існує 3 форми тарифного регулювання. Специфічне мито – це фіксований податок на імпортовані товари, який стягується з кожної фізичної одиниці товару (це означає, що за кожен одиницю товару імпортер повинен заплатити певну фіксовану суму). Також виділяють адвалорне та змішане мито .

До головних нетарифних інструментів обмежень торговельних операцій належать: 1) імпортні квоти – визначають, яку кількість товару іноземного походження можна буде реалізувати на внутрішньому ринку. Принциповою різницею між тарифом і квотою є те, що митні тарифи визначають величину податків, якими обкладається товар, і при цьому їх

кількість, що завозиться на територію країни, не обмежується; 2) ліцензування – це дозвіл у письмовій формі на експорт-імпорт товарів. При цьому у ліцензіях вказуються назви товарів, їх характеристика, обсяг, конкретна країна експорту-імпорту, терміни дії ліцензій; 3) «добровільні» експортні обмеження – це угоди щодо обмеження поставок закордонних товарів на національний ринок під загрозою санкцій імпортера. При цьому партнер погоджується «добровільно» прийняти такі обмеження, бо інакше країна-імпортер буде застосовувати або ж імпортні квоти, або ж підвищить ставки митних тарифів; 4) адміністративні і технічні норми, правила й стандарти. Такі правила можуть стосуватись характеристик товарів, які продаються на внутрішньому ринку. Так, практично у кожній державі існують чисельні гігієнічні стандарти, вимоги стосовно безпечного використання електротоварів; 5) вимоги національного вмісту – це обмеження щодо імпорту товарів, в яких не було використано ресурси національного походження; 6) антидемпінгові мита [26].

Отже, поглиблення міжнародної інтеграції істотно підвищив вимоги до зовнішньої торгівлі, формування ефективного зовнішньоторговельного режиму зумовив потребу у використанні їх ролі для внутрішнього економічного розвитку, що вимагає докорінних переглядів правової бази зовнішньо-торговельного співробітництва, чинних міжнародно-правових зобов'язань та нормативно-правових актів національного законодавства України з метою формування збалансованого зовнішньоторговельного режиму. Суттєвим елементом соціально-економічних реформ, які проводяться в Україні, є створення принципово нових систем розвитку торговельних відносин з іншими країнами. Ринкові механізми господарювання не означають абсолютного верховенства принципу вільної торгівлі. За основу сучасних міжнародних торговельних взаємовідносин покладена система загальнообов'язкових правил поведінки суб'єктів зовнішньоторгівельних операцій на міжнародному ринку. Ця система являє собою торгівельно-економічний режим, тобто – сукупність різноманітних

інструментів державного регулювання зовнішньоторговельного обігу, що закріплені у формі норм національного права та механізмів їх узгодженого застосування у відповідності до вимог міжнародного права. Узгодженість у сфері регулюванні торговельних операцій у різних державах досягається за рахунок системи багатосторонніх угод, що створюють загальну уніфіковану систему зовнішньоторгівельної діяльності.

В результаті інтеграційний процес носить диференційований характер, тобто різні країни просуваються до членства в ЄС різними темпами. Україна повинна реагувати на відповідні зміни в економічній політиці країн Центральної та Східної Європи для впровадження відповідних європейських стандартів. Очевидно, що така реакція повинна бути випереджаючою у багатьох відношеннях, і вона заснована на врахуванні проблем членства в ЄС, з якими стикається кожна країна-претендент.

Коли національна економіка інтегрується в єдиний внутрішній ринок ЄС, з'ясовується, що певна кількість компаній в країні-заявнику об'єктивно неконкурентоспроможні або стикаються зі значними труднощами. Тому кількість антидемпінгових розслідувань може значно зрости, вони будуть спрямовані проти виробників з третіх країн, в тому числі і України. Такі загрози дійсно зростуть, коли економіки цих країн будуть повністю інтегровані в єдиний внутрішній ринок.

Таким чином, визнання членства в ЄС є стратегічним пріоритетом і неминуче призводить до виникнення низки питань для України щодо подальшої стратегії реформування національної економіки у поствоєнний період, в тому числі грошово-кредитної політики. Реакція економічної політики на поточні виклики не є перевіркою механізмів розробки та реалізації економічної політики, не є декларативною і вимагає масштабних економічних перетворень, але як підтвердження реальної політичної волі.

Висновки до розділу

1. Фінансова глобалізація є невід'ємною частиною економічної глобалізації. Вона знаменує собою завершення першого початкового етапу формування економічної єдності світу, який передбачає формування єдиного фінансового ринку на основі зростання міжнародного руху фінансового капіталу. Під впливом фінансової глобалізації фінансова система України зазнала трансформації, що в кінцевому підсумку призвело до зміцнення спроможності держави проводити незалежну фінансову та економічну політику, а саме до фінансової стабільності та безпеки України; зміцнення стійкості фінансової системи до негативних внутрішніх і зовнішніх впливів; запобігання бюджетних конфліктів; протидії легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом. Забезпечення прозорості фінансових потоків має особливе значення при реалізації грошово-кредитної політики держави, визначаються траєкторія еволюції розвитку національної фінансової системи та перспективи її інтеграції у світову спільноту на основі міжнародних стандартів.

2. Зовнішньоторговельні відносини є пріоритетним напрямком у прогресі національної інтеграції. Головною особливістю ефективного розвитку торговельного співробітництва на шляху до регіонального інтеграційного угруповання є взаємодоповнюваність торговельних відносин. На наш погляд, можна дати таку економічну інтерпретацію цього поняття: взаємодоповнюваність співпраці між країнами-партнерами, яка визначається відстанню між набором показників економічного розвитку і торговельних відносин. Ступінь його розвитку визначається розвитком всіх основних рівнів: макrorівня (взаємодоповнюваність народногосподарського комплексу всієї країни-партнера); мезорівня (взаємодоповнюваність по секторах) і мікрорівня (взаємодоповнюваність на рівні окремих підприємств).

3. Розвитку зовнішньоторговельних зв'язків перешкоджає ряд негативних факторів, властивих вітчизняній економіці, зокрема переважання в промисловості матеріаломістких і енергоємних виробництв, хімічної і

важкої промисловості, неефективність державних інститутів, бюрократичні бар'єри і корупція, тіньова економіка. Тим не менш, ці труднощі компенсуються позитивними вигодами для Євросоюзу від вступу України до ЄС у географічно-економічному, геополітичному та позиційному аспектах (беручи до уваги її структурно великі індустріальні парки, перспективне сільськогосподарське та промислове виробництво, транзитні можливості та високий рівень освіти населення, активізацію процесів цифровізації економіки).

РОЗДІЛ 2 ДОСЛІДЖЕННЯ ФІНАНСОВИХ ПОТОКІВ У РОЗВИТКУ ЗОВНІШНЬОТОРГОВЕЛЬНИХ ВІДНОСИН УКРАЇНИ З КРАЇНАМИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

2.1. Аналіз фінансових потоків у зовнішній торгівлі України з країнами Євросоюзу

Фінансово-економічна інтеграція, заснована на координації, синхронізації та послідовності рішень в економічній взаємодії України та ЄС, проявляється у розвитку конкуренції та обмеження застосування протекціонізму, розвитку процесів української фінансової та економічної інтеграції, лібералізації та одночасного відкриття європейських та українських ринків, взаємного торговельного балансу, положення на взаємній основі режиму для стимулювання інвестицій в Україну та українських експортерів в ЄС на основі запровадження єдиної правової бази та єдиних стандартів державної підтримки виробників.

Згідно з копенгагенськими стандартами, необхідною передумовою для отримання Україною повноправного членства в ЄС є послідовне виконання таких кроків [117]:

- Проведення переговорного процесу та підписання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС. Перегляд Угоди про асоціацію відповідно до Угоди про Європейський союз між Україною та ЄС є новим кроком у відносинах, який відповідатиме довгостроковим інтересам України та наблизить її до кінцевої мети;

- Функціонування ринкових інститутів, гарантія дотримання правових норм у сфері бізнесу, стабільна і недискримінаційна правова база, чітко визначені права власності, застосування відповідних правил походження товарів у межах ВЗВТ, яка на даний момент вже створена;

- Привести українське законодавство у відповідність до вимог законодавства ЄС у пріоритетних областях;

- Виконання процедур, необхідних для набуття чинності Угоди про союз між Україною та ЄС, яка вже досягнута. Отримавши таку актуальну

преференцію, Україна краще поінформована про внутрішню трансформацію Європейського Союзу, неформальну участь у переговорах з різних питань загальноєвропейського масштабу і важливості, а також має легкий і широкий доступ до фінансових ресурсів ЄС;

- Метою переговорного процесу та створення Митного союзу між Україною та ЄС має стати поступове усунення митних, правових і технічних бар'єрів у цій сфері;

- Повне виконання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС та Копенгагенських стандартів для членства в Європейському Союзі;

- Створити реальну передумову для вступу України до ЄС.

Сьогодні торгівля займає центральне місце в загальній системі економічного співробітництва між Україною та ЄС. Слід зазначити, що в останні роки торговельне співробітництво між Україною та країнами ЄС розвивалося дуже динамічно. Але друга половина 2008 року була дуже складною для світової економіки. Світова фінансова криза торкнулася практично всіх країн і охопила практично всі сектори економічної діяльності.

Під час кризи така ситуація відбивається і на Україні: з одного боку, зниження попиту, несприятлива цінова кон'юнктура на традиційні українські експортні товари (метали, хімічна продукція, сільськогосподарська продукція сільського господарства), а з іншого – девальвація гривні, зниження купівельної спроможності населення, як наслідок, зниження попиту на імпорتنі товари призвело до значного зниження зовнішньоторговельного обороту.

Тому простежимо динаміку зовнішньої торгівлі товарами між Україною та країнами Європейського Союзу до і після його розширення (рис. 2.1).

За даними Державної служби статистики, до війни у 2021 році експорт українських товарів й послуг до Євросоюзу сягнув 26,8 млрд дол. США. Обсяги імпорту 27-и країн ЄС в Україну становили 28,9 млрд дол. США. Абсолютні цифри товарного обігу з Євросоюзом зростали з 2015 р. Винятком

лише став кризовий для світу внаслідок пандемії 2020 рік. Попри це, за останні 6 років обсяги експорту збільшилися більш ніж удвічі, а імпорту – на 88%. Частка країн Євросоюзу в українському експорті за цей період зросла з 34% до майже 40%.

Згідно з попередніми оцінками Міністерства економіки у відповідності до методології торгового балансу, обсяги експорту товарів до країн Євросоюзу за підсумками 2022 р. зросли на 4,2% в порівнянні з 2021 р. та склали близько 28 млрд дол. США.

Зростання експорту до ЄС стало можливим, зокрема, завдяки:

- заходам щодо підтримки української економіки в цілому та експорту зокрема. Це лібералізація дерегуляція, податків, підтримка виробників, страхування експорту за допомогою інструментів ЕКА.

- заходам, вжитим нашими партнерами в односторонньому порядку. Або спільно – Україною і партнерами. Це відкриття, зокрема, європейських ринків для українських товарів (економічний «безвіз», тимчасова терміном на рік лібералізація торгівлі,), ініціатива ЄС «Шлях солідарності», «транспортний безвіз», «митний безвіз», тощо.

Отже, аналізуючи тенденції, ми бачимо таку тенденцію у розвитку зовнішньоторговельних відносин між Україною та країнами ЄС: обсяг експорту торговельної вітчизняної продукції між Україною та країнами ЄС також збільшується, але не такими швидкими темпами, як імпорт. Однак наприкінці 2008 року спостерігалось зниження торговельної активності між Україною та ЄС як з імпорту, так і з експорту, що пояснюється світовою фінансовою кризою.

У 2023 році Європейський союз (ЄС) традиційно залишався основним торговельним партнером України. У 2023 році частка торгівлі товарами з ЄС досягла 56,0% від загального обсягу торгівлі України.

У свою чергу, Україна є одним з 17-х найважливіших торгових партнерів ЄС, в той час як наша країна є одним з трьох постачальників сільськогосподарської продукції (товарів 24-ї групи) на ринок ЄС.

Обсяг торгівлі товарами між Україною та ЄС протягом 2023 року склав 55,9 млрд. дол. США, що на 1,9% більше ніж у 2022 р. При цьому експорт товарів до країн ЄС знизився на 16,1 % і становив 23,4 млрд. дол. США, а імпорт товарів зріс на 20,5 % та становив 32,5 млрд. дол. США. За результатами 2023 р. сальдо двосторонньої торгівлі для України є від'ємним і становить -9,1 млрд. дол. США (рис. 2.1).

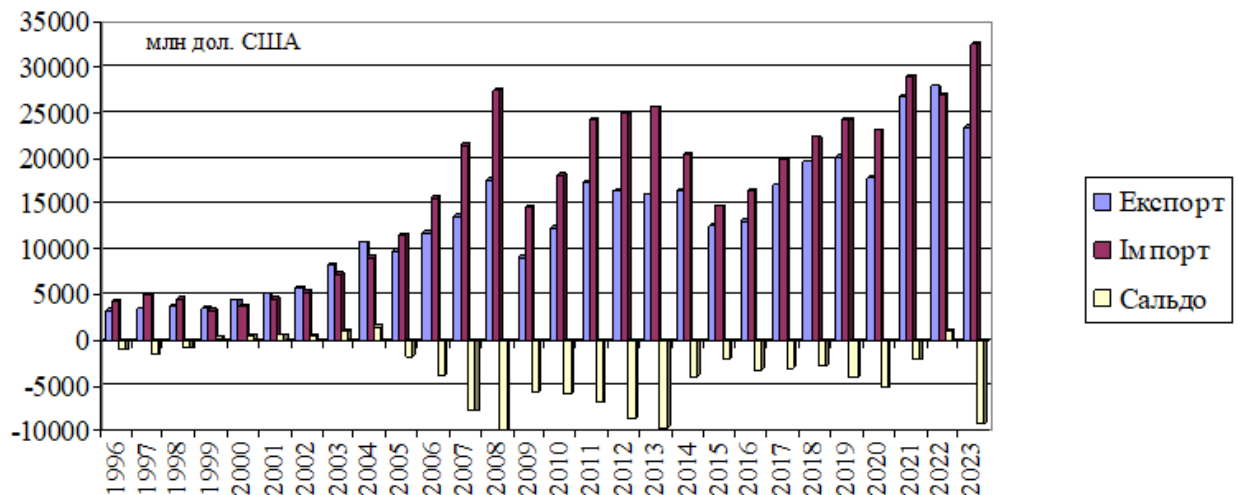

Рис. 2.1. Динаміка зовнішньої торгівлі України з країнами ЄС товарами у 1996-2023 рр.

За: [104]

До основних категорій українського товарного експорту в ЄС належать (за даними 2023 р.) (рис. 2.2):

- зернові культури – 19,6% (↓2,1%);
- жири й олії – 12,7% (↓2,5%);
- чорні метали – 9,2% (↓22,3%);
- насіння й плоди олійних рослин – 8,3% (↓33,2%);
- руди, шлаки – 7,1% (↓30,1%);
- електричні машини – 6,4% (↓35,0%);
- деревина й вироби з деревини – 5,3% (↓22,9%);
- залишки й відходи харчової промисловості – 3,4% (↑55,8%).

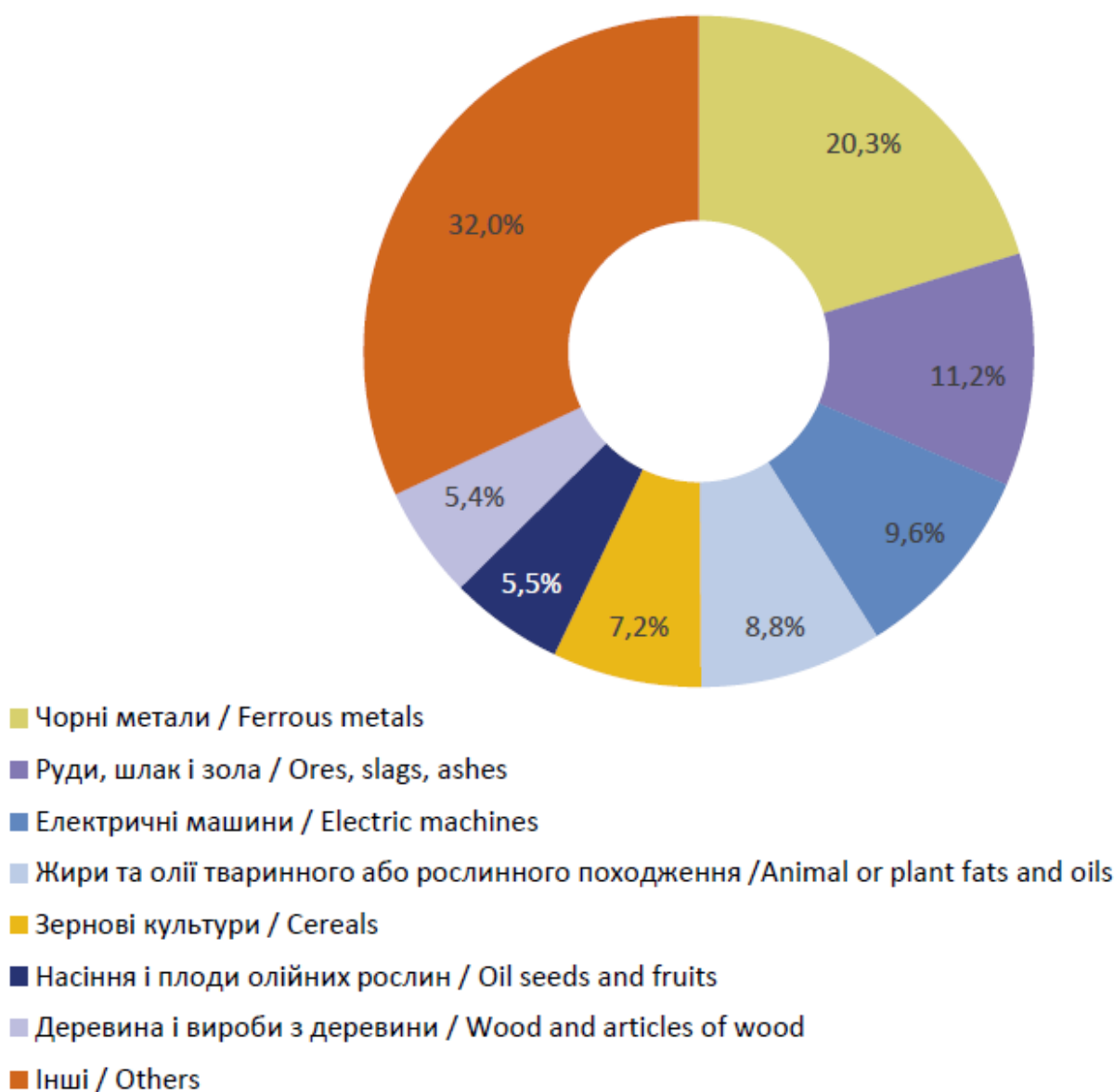

Рис. 2.2. Товарна структура українського експорту до ЄС у 2023 р., %
За: [104]

У імпорті з Євросоюзу до України домінують такі товарні категорії (2023 р.):

- енергетичні матеріали – 20,4% (↑2,4%);
- засоби наземного транспорту, крім залізничного – 11,3% (↑25,2%);
- реактори ядерні, котли, машини – 8,2% (↑38,1%);
- електричні машини – 5,0% (↑9,7%);
- пластмаси, полімерні матеріали – 4,8% (↑15,5%);
- фармацевтична продукція – 4,7% (↑20,0%);

- добрива – 2,1% (↑62,4%);
- різноманітна хімічна продукція – 2,0% (↓2,5%).

Європейська комісія 27 квітня 2022 року запропонувала скасувати імпорتنі мита щодо українського експорту до країн ЄС. Рішення набуло чинності та ЄС скасував на рік, до 5 червня 2023 р., мита на всі товари з України. Рішення Єврокомісії було безпрецедентним за всю історію існування Євросоюзу. Ще ніколи тут не робили таких торговельних поступок жодній іншій країні.

Згідно з рішенням ЄС для України:

- Відбулось скасування тарифів на промислову продукцію;
- Призупинено застосування системи вхідних цін на фрукти та овочі;
- Всі тарифні квоти на сільськогосподарську продукцію припинені;
- Припинені антидемпінгові мита на імпортовані товари походженням з України (у розмірі 60,5 євро за тонну, до 25,7%) і мито на шов гарячекатаного прокату.;
- Призупинено застосування глобальних захисних заходів щодо українських товарів (металопродукції у вигляді тарифних квот у розмірі 25%).

Великобританія однією з перших прийняла аналогічне рішення щодо скасування українських мит. З 1 січня Сполучені Штати призупинили стягнення 25%-го мита на українські товари на 1 рік.

Розглянемо торгівлю фінансовими послугами між Україною та ЄС. Основними партнерами в імпорті до України фінансових послуг є Великобританія (333,7 млн дол. США), Кіпр (269,3 млн дол. США), Франція (198,5 млн дол. США) та Австрія (133,7 млн дол. США); різних ділових, професійних й технічних послуг – Великобританія (129,8 млн дол. США), Кіпр (99,5 млн дол. США), Німеччина (89,2 млн дол. США); транспортних послуг – Великобританія (78,3 млн дол. США), Німеччина (47,4 млн дол. США) та Польща (33,4 млн дол. США) [154].

Аналізуючи та підсумовуючи всі вище наведені дані, відмітимо, що після збройного вторгнення на Донбас у 2014 році Європейський союз став найважливішим торговим партнером України (27,1% від загального обсягу експорту та 33,7% імпорту у 2008 році). Крім повномасштабної війни, існують і інші серйозні перешкоди, які негативно впливають на подальший розвиток зовнішньоторговельного сектора української економіки. У цьому переліку ми підкреслюємо наступне:

1) у товарній структурі експорту переважають енергоємні галузі (металургія, хімічна промисловість), сировина, продукція з низькою доданою вартістю;

2) низька конкурентоспроможність українських товарів і послуг;

3) нерозвиненість базової системи інституцій. Державі поки не вдалося створити інституційні умови для підвищення рівня конкурентоспроможності національного бізнесу;

4) недосконалість механізму державного регулювання. Це пов'язано з тим, що держава вірно реалізує структурні пріоритети зовнішньої і та систему конфіскаційного оподаткування, а також обмежену фінансову систему, що позбавляє підприємства оборотних коштів й інвестицій для модернізації виробництва.

Для вирішення даних проблем Україні слід посилити рівень диверсифікації українського експорту і створити сприятливі передумови для просування українських товарів на ринки інших держав, впроваджувати ефективну національну політику стосовно стимулювання експорту високо-технологічних галузей промисловості.

2.2. Оцінка фінансової компліментарності зовнішньоторговельних відносин України з країнами ЄС

При обґрунтуванні пріоритетних напрямів розвитку зовнішньоторговельної політики України слід розрахувати показники фінансової компліментарності торгівельних відносин України та країн ЄС

(показники компліментарності мезорівня) як визначального фактора формування торговельних зв'язків.

За даними додатку та формули (1.1), розрахуємо показники фінансової комплементарності торгівлі України й країн Європейського Союзу. На основі здійснених розрахунків (у додатку) можна визначити найбільш компліментарні економічні системи з українською економікою (рис. 2.3).

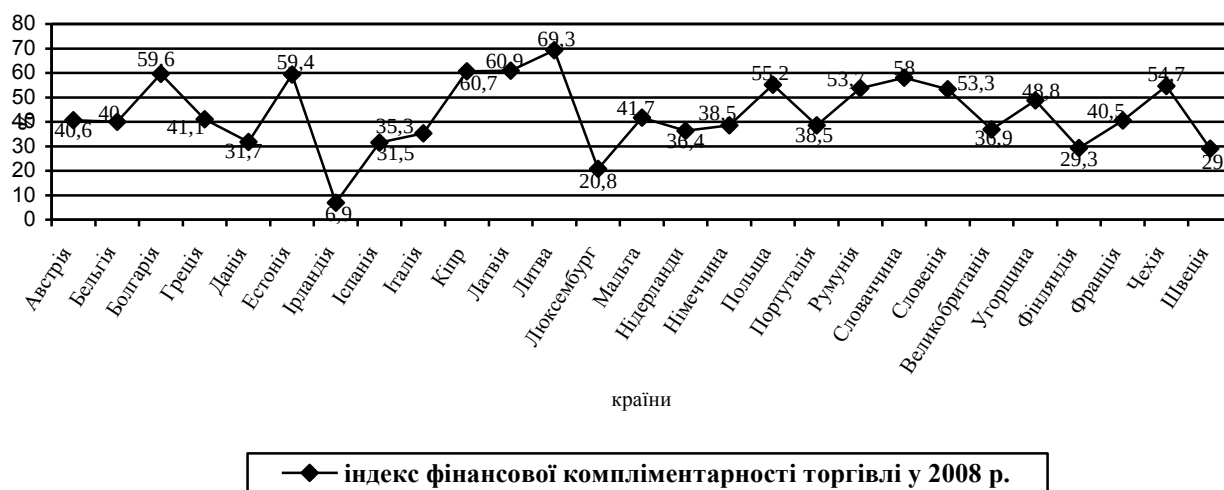

Рис. 2.3. Показники фінансової комплементарності зовнішньої торгівлі України і країн Європейського союзу у 2022 р.

Складено автором

Аналізуючи розраховані показники фінансової взаємодоповнюваності (додаток А), ми приходимо до висновку, що економіка України була найбільш взаємодоповнюючою з низкою країн, як видно з рис. 2.3. До них відносяться Литва (індекс дорівнює 69,3), Кіпр (60,7), Латвія (60,9), Болгарія (59,6), Словаччина (58,0), Естонія (59,4), Чеська Республіка (54,7), Польща (55,2), Румунія (53,7) та Словенія (53,2).

Також, ґрунтуючись на проведених розрахунках, ми можемо визначити найбільш вигідні галузі торгового співробітництва між економічними системами. Так, у торгівлі України з країнами Балтії (Естонією, Латвією, Литвою) – це сільське господарство, харчова промисловість, промислове виробництво, паливно-енергетичний комплекс, машинобудування та

послуги; зі Словаччиною та Словенією – харчова промисловість, паливно-енергетичний комплекс, промислове виробництво, машинобудування, текстильна промисловість; з країнами Балтії (Естонія, Латвія, Литва) – це сільське господарство, харчова промисловість, промислове виробництво, машинобудування, текстильна промисловість. З Чехією – сільське господарство, харчова промисловість, промислове виробництво, машинобудування та текстильна промисловість; Румунією – сільське господарство, харчова промисловість, промислове виробництво та текстильна промисловість.

Таким чином, узагальнюючи проведені дослідження рівня взаємодоповнюваності економічних систем України та країн ЄС, можна зробити висновок, що економіки нашої країни та країн ЄС не є антагоністичними. Це підтверджує стратегічне спрямування на європейську інтеграцію.

Беручи до уваги структуру і тенденції розвитку зовнішньої торгівлі між Україною та ЄС, для виявлення найбільш важливих факторів, що впливають на формування цих зовнішньоторговельних відносин, для їх визначення рекомендується використовувати метод факторного аналізу, а саме метод головної компоненти. Це дозволить замінити великий набір ознак меншою кількістю некорельованих величин, що дозволить зберегти всю інформацію про причинно-наслідкові механізми формування зовнішньоторговельних зв'язків і не вплине на точність результатів аналізу. Для проведення такого аналізу ми відібрали 55 показників, що характеризують зовнішньоторговельний режим ЄС та України (додаток).

Застосування методу головних компонент дозволяє класифікувати всі вихідні факторні характеристики в певну групу показників на основі розрахунку їх значень. Узагальнені показники цих факторів є основними складовими [36, с.114-123]. Таким чином, основною метою використання методу головних компонент при аналізі факторів, що формують зовнішньоторговельні відносини між ЄС і Україною, є виявлення прихованих

першопричин, що пояснюють кореляцію між показниками, що характеризують зовнішньоторговельні відносини кожної країни, і дозволяють перейти до мінімальної кількості факторів, що формують зовнішньоторговельні відносини між ЄС і Україною. з показників, які несуть в собі найбільшу інформацію про це. Такий підхід дозволяє нам виявити найбільш важливі фактори, які визначають характер і динаміку зовнішньоторговельних відносин України з іншими країнами ЄС.

Проведення факторного аналізу з допомогою методу головних компонент для аналізу зовнішньоторговельних відносин країн Євросоюзу та України було здійснено на основі побудови вихідної матриці показників (додаток), яка формує ознакові множини моделі. Процедура таксономічного обертання була розрахована шляхом максимізації рівнів варіації квадратів факторних навантажень щодо кожної компоненти з допомогою збільшення великих та зменшення малих значень a_{ij} .

Проведений аналіз властивих чисел дисперсій головних компонент, свідчить, що внесок першої компоненти у сумарну дисперсію ознакової множини становить 42,06 %, другої - 17,66 % і третьої – 11,10 %. Разом 3 компоненти пояснюють 70,84 % сумарної варіації, що переконливо свідчить про високий рівень факторизації (табл. 2.1.).

Таблиця 2.1.

Таблиця значень властивих чисел (дисперсій головних компонент)

Номер головної компоненти	Значення властивих чисел, %	Внесок головних компонент у сумарну варіацію ознакової множини, %	Значення властивих чисел (накопичення), %	Внесок головних компонент у сумарну варіацію ознакової множини (накопичення), %
1	23,130	42,060	23,130	42,060
2	9,710	17,660	32,840	59,720
3	6,100	11,100	38,950	70,840

Складено автором

Аналізуючи матрицю факторних навантажень (додаток), можна зробити висновок, що I головна компонента пов'язана тісно з першою, другою, третьою й четвертою (експорт й імпорт товарів та послуг), сьомою,

дев'ятою, 11-ю, 13-ю (товарна структура експорту), 14-ю, 16-ю, 18-ю, 20-ю (структура експорту послуг), 21-ю, 23-ю, 25-ю, 27-ю (товарна структура імпорту), 28-ю, 30-ю, 32-ю, 34-ю (структура імпорту послуг), 35-ю, 36-ю, 37-ю, 38-ю (місце у світовій торгівлі), 39-ю (ВВП) і 43-ю ознакою (притік зовнішніх прямих інвестицій).

Таким чином, I головною компонентою є фактор формування зовнішньоторгівельних відносин, що виражає рівень географічної й товарної збалансованості експорту й імпорту (характерної для промисловорозвинутих країн), рівень ВВП і приріст ПП. Саме на ці фактори доцільно звертати першочергову увагу у процесі формування зовнішньоторговельного режиму країни.

Найбільш тісний зв'язок із II головною компонентою має 49-та ознака (рівень інфляції), 50-а, 51-а, 52-га, (прості середні адвалорні мита), 53-я, (специфічні мита) 54-та, 55-та (дюті-фрі). Тобто, II головною компонентою формування зовнішньоторгівельних відносин є показники тарифного навантаження у зовнішній торгівлі.

З третьою компонентою найбільш тісний зв'язок мають 15-а, 19-а (експорт транспортних та інших послуг), 29-а, 33-я (імпорт транспортних та інших послуг) і 40-а ознака (рівень ВВП на душу населення).

Таким чином, застосування методу багатовимірного порівняльного аналізу щодо дослідження зовнішньоторгівельних відносин України з країнами Євросоюзу має певні переваги перед існуючими класичними методами аналізу. Отримані в результаті групування узагальнені результати дозволяють визначити найбільш пріоритетні вектори зовнішньоторгівельної інтеграції України. Використання методів факторного аналізу дозволило визначати найбільш суттєві фактори формування зовнішньоторгівельних відносин України з іншими державами ЄС (рис. 2.3.).

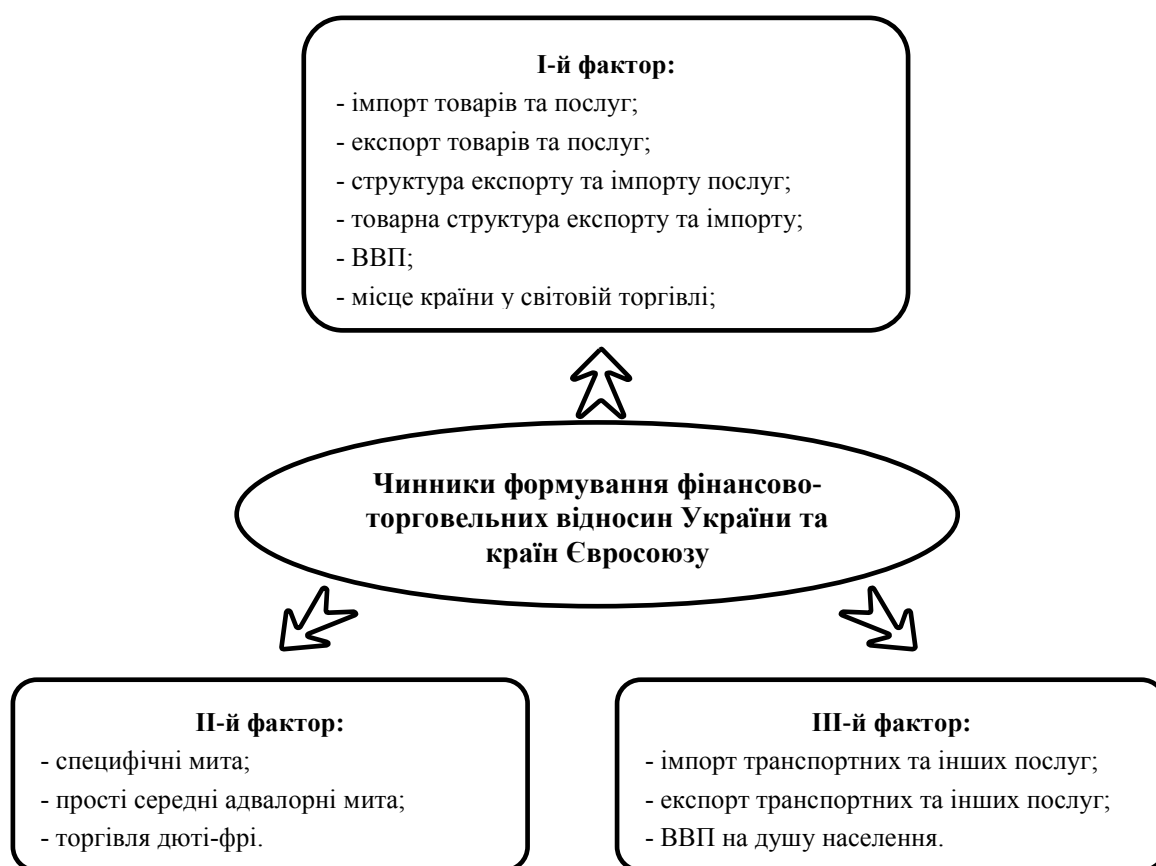

Рис. 2.3. Чинники формування фінансово-торговельних відносин між Україною та країнами Євросоюзу

Складено автором.

Отже, провівши аналіз схему факторів формування зовнішньоторгівельних відносин між Україною та країнами Євросоюзу можна обґрунтувати першочергові заходи зовнішньоторгівельної політики України. Структура основних компонентів формування торговельних відносин між ЄС та Україною показує, що формування збалансованих та ефективних зовнішньоторговельних відносин між Україною та країнами ЄС визначається, перш за все, необхідністю наблизити галузеву та регіональну структуру зовнішньої торгівлі до характеристик розвинених країн. По-друге, це визначається збалансованістю застосування адвалорних тарифів, а також поглибленням імпорту та експорту послуг.

2.3. Аналіз фінансової та торговельної політики України у контексті поглиблення євроінтеграції

Незважаючи на позитивні тенденції у розвитку торговельно-економічних відносин між нашою державою та країнами ЄС, Україна внаслідок війни помітно відстає у своєму економічному прогресі. Тому для прискорення подолання економічної кризи, прискорення розвитку продуктивних сил і підвищення рівня життя населення Україні необхідно розвивати і розширювати глобальні економічні зв'язки.

Беручи до уваги ресурси і географічне положення України, а також специфічні умови, які світова економіка створює для кожної держави, Україна повинна знайти свій власний спосіб прискорення структурних перетворень, щоб посилити свій перехід до ринкової економіки і свою роль у світовій економіці.

На думку вітчизняних економістів, об'єктивними причинами, що перешкоджають розширенню і поглибленню зовнішньоторговельних зв'язків України з країнами ЄС, є:

1) низька конкурентоспроможність продукції на світовому ринку. З промислової продукції не більше 1% товарів можуть конкурувати на зовнішніх ринках. Крім того, навіть товари, що користуються попитом на закордонних ринках, не відповідають міжнародним стандартам. Тому майже весь чавун не має світового сертифікату, випускається невелика кількість виливків, металоємність виробу висока, а відходи металу становлять майже 25%. Крім того, нестача персоналу і його недостатній професійний рівень роблять систему управління зовнішньоекономічною діяльністю неповною;

3) перевага сировинної групи в українському експорті, машинах, обладнанні, інтелектуальної власності (патенти, ліцензії на "ноу-хау", міжнародна спеціалізація та на основі угод про виробничу кооперацію).;

4) відсутність системного регулювання зовнішньоекономічних зв'язків, концептуально невірний підхід до принципів валютного регулювання, суб'єктивний підхід до принципів валютного регулювання, суб'єктивний

підхід до визначення пріоритетів держави в області нечіткого регулювання, а також загальна економічна криза в Україні призвели до значного зниження зовнішньоекономічний оборот, катастрофічне зниження ефективності експорту, руйнування національного валютного фонду, виникнення масових зловживань і корупції [87, с.10].

На сучасному етапі розвитку вітчизняної економіки одним з важливих завдань є підвищення конкурентоспроможності українських товарів і збільшення їх затребуваності як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках. Отже, детальніше розглянемо питання конкурентоспроможності вітчизняної продукції на європейському ринку в контексті інтеграції України у світову спільноту.

Для ефективної інтеграції вітчизняної економіки у світовий економічний простір українським компаніям необхідно виробляти конкурентоспроможну продукцію на зовнішніх ринках. До найважливіших факторів конкурентоспроможності, за визначенням економістів, належать техніко-впроваджувальний рівень і якість продукції, здатність задовольняти потреби певних категорій споживачів, основними елементами яких є рівень цін, якість продукції, умови обслуговування та гарантійний термін відбору [14, с.15].

В результаті конкурентоспроможність української експортної продукції знижується через природні ресурси, дешеву робочу силу, низьку плату за землю, недооцінені основні фонди та низький обмінний курс гривні [109, с.53] Таким чином, Україні стратегічно відводиться позиція постачальника ресурсів на світовому ринку, що не вигідно.

Для того щоб домогтися підвищення конкурентоспроможності країни на світовому ринку, в першу чергу враховується її конкурентна перевага. Таким чином, в процесі формування української економіки одним з інструментів вивчення порівняльних переваг України в міжнародній торгівлі, який в майбутньому буде зосереджений на перспективних галузях, які

зможуть визначати структуру експорту країни за правилами порівняльних переваг, є розрахунок виявлений показник порівняльних переваг.

Згідно з структурою ТН ЗЕД було проведено емпіричне дослідження експортно-імпоротної структури України за даними 2021 р. відповідно до європейських країн. З метою обчислення індексів виявленої порівняльної переваги експортних секторів економіки України ми включили країни-члени ЄС та деякі інші країни Європи. Результати обчислення індексу виявленої порівняльної переваги подано у додатку.

Згідно з даними додатку, Україна в довоєнному 2021 р. мала досить вагомі порівняльні переваги у зовнішній торгівлі з країнами-членами Євросоюзу за товарними групами 27, 72, 26, 62, 76, 44 і 10. Індекс RCA з від'ємним знаком означає, що спостерігається відсутність виявлених порівняльних переваг у відповідних експортних секторах країни. Найгірші торговельні позиції України спостерігаються за товарними групами 84, 85, 39, 87, 48, 90, 30. Здебільшого товарні групи, які мають низький додатний або ж низький від'ємний індекси виявлених порівняльних переваг, не є визначниками міжнародної торгівлі країни.

Стосовно товарної групи 10 «Зернові культури», то Україна здатна суттєво нарощувати порівняльну перевагу і надалі. Важливим для цієї товарної групи є кліматичні фактори. Основними ризиками у майбутньому можуть стати нетарифні регулювання з боку Євросоюзу, наприклад, більш суворий контроль за якістю продукції. За товарною групою 27 «нафта та продукти її перегонки, енергетичні матеріали; воски мінеральні; бітумінозні речовини» Україна виявляє порівняльні переваги здебільшого завдяки підгрупам 2710 «Нафта та нафтопродукти, отримані з бітумінозних матеріалів» (головні ринки: Італія та Румунія), 2711 «Гази нафтові і вуглеводи газоподібні й інші» (основні ринки: Польща, Угорщина) та 2716 «Електроенергія» (основні ринки: Польща, Угорщина, Словаччина і Болгарія).

Проблемним для України є її металургійний комплекс. Близько 50% сталі виробляється з допомогою мартенівського способу лиття, від якого вже відмовились у Західній Європі ще у 80-их роках ХХ ст. Крім цього, застарівають і основні фонди, виробництво стає доволі енергомістким процесом. Конкурентоспроможність металургійної композитної продукції на європейському ринку пояснюється використанням ефекту економії від масштабу виробництва, а також ціновою ситуацією на світовому ринку сталі. Якщо темпи зростання світової економіки прискоряться, ми можемо очікувати збільшення українського експорту чорних металів, що призведе до збільшення порівняльних переваг України в Європі по товарній групі 72 "чорні метали". Не виключено, що нашій державі вдасться виявити порівняльні переваги в товарній групі 73 "залізо-металеві вироби". Найбільший ризик пов'язаний зі збільшенням числа антидемпінгових впроваджень з боку ЄС щодо цих товарів.

Ми також проаналізували наш окремий розрахунок індексу порівняльних переваг, виявлених Україною тільки по відношенню до країн-членів ЄС в довоєнному 2021 році. Наша країна отримала значні порівняльні переваги в торгівлі з країнами-членами ЄС за товарними групами 72 (індекс дорівнює 36,93), 26 (Індекс = 29,48), 62 (індекс = 27,42), 27 (Індекс = 26,51) і 10 (Індекс = 9,71). Україна має найбільш негативні показники порівняльної переваги у товарній групі 84 (індекс становить -48,16), 85 (індекс = -28,10), 87 (Індекс = -24,34), 39 (Індекс = -19,58), 30 (Індекс = -17,58), 48 (Індекс = -15,62), 38 (Індекс = -11,32) і 90 (Індекс = -10,04).

Отже можна побачити, що за товарними групами 62 і 10 Україна щодо країн-членів Євросоюзу має майже подібні індекси. Але виявлені порівняльні переваги України щодо країн-членів Євросоюзу значно менші за товарними групами 72, 26 й 27, ніж отримані щодо Європи загалом. Більш ніж удвічі зменшується виявлена порівняльна перевага України за товарною групою 76 «Алюміній та вироби з алюмінію».

Виявлена порівняльна перевага України у міжнародній торгівлі з країнами-членами ЄС та іншими європейськими країнами, отримана до війни, актуальна лише у 2021 році. Структура внутрішнього імпорту та експорту в подальшому буде залежатиме від того, як буде проходити інтеграція України в Європейський союз, перспектив розширення ЄС на схід, а також внутрішніх реформ української економіки, і якщо економічна активність України продовжить рости і наша держава буде орієнтуватися на захід, ми повинні очікуваний швидкий розвиток інфраструктури: розвиток транспортних мереж, зростання вантажних перевезень і, як наслідок, зростання внутрішнього споживання нафти і нафтопродуктів, що зменшать порівняльні переваги в багатьох підгрупах товарної групи 27 і збільшать негативний показник виявленої порівняльної переваги України в товарній групі 87.

Фахівці німецької консультативної групи з економічних реформ зазначають: "... Можливість розширення і диверсифікації сільськогосподарського виробництва і виробництва продуктів харчування, дотримання відповідних стандартів якості може бути реалізована за умови, що Україна продовжить відкривати ринки для імпорту матеріалів і технологічних ресурсів, а також нових технологій" [60]. Якщо наша країна буде розвиватися за цим сценарієм, то в короткостроковій перспективі очікується збільшення негативного показника виявленої порівняльної переваги в товарних групах 84, 85, 1, 38 і 90, а також ослаблення порівняльної переваги України в товарних групах 31 і 12. Дійсно, для збільшення виробництва традиційних товарів, які користуються великим попитом у Європі, та випуску нових видів продукції для нашої держави необхідні певні види насіння, племінна худоба, морозильне обладнання, транспортні машини, електронне вимірювальне обладнання, сільськогосподарська техніка.

Згідно з отриманими результатами, ми відзначаємо, що Україна в Європі зараз демонструє порівняльні переваги в основному в традиційному

базовому секторі, її виробництво характеризується середньо-низьким і низькотехнологічним рівнем. Важливе місце в торгівлі України з Європою займають країни першої хвилі розширення ЄС, що зміцнить порівняльні переваги нашої країни на європейському ринку. Формування конкурентних переваг-динамічний процес. Таким чином, виявлена порівняльна перевага України в товарній структурі може змінюватися з плином часу, залежно від того, як вона проявляється в процесі європейської інтеграції, наскільки швидко вона накопичує фізичний і науково-дослідний капітал і використовує зовнішні і внутрішні технічні можливості.

Розглянута порівняльна конкурентна перевага визначається згідно з концепцією Портера про "стадію конкурентного розвитку", Україна щодо більшості своїх товарів повинна якомога швидше перейти до наступного етапу конкурентного розвитку, обумовленого капіталовкладеннями та інноваціями, з метою підвищення конкурентоспроможності своєї продукції. вітчизняна економіка, відповідно до стадії конкурентного розвитку, обумовлена природними факторами.

Таким чином, є достатні підстави зробити висновок про те, що в Україні є можливість поліпшити свої позиції на світовому ринку. Цього можна досягти тільки за допомогою структурної політики з виробництва продуктів високого ступеня переробки з використанням передових технологій, що дозволяють більш ефективно використовувати наявні ресурси.

Висновки до розділу

1. Розвиток процесу економічної інтеграції передбачає лібералізацію і синхронне відкриття ринків ЄС і України, досягнення взаємного торгового балансу, надання на основі взаємності режиму заохочення інвестицій в Україну і українських експортерів з ЄС на ринок ЄС, введення загального торгового балансу. правова база і єдині стандарти в області конкуренції, державна підтримка виробників. Сьогодні торгівля займає центральне місце в

загальній системі економічного співробітництва між Україною та ЄС. Сучасні торговельні відносини між Україною та країнами ЄС характеризуються стійкою тенденцією до зростання товарообігу між Україною та ЄС, яка триває навіть у воєнний час. Що стосується основних торговельних партнерів України з країн ЄС, то це Німеччина, Італія, Польща, а в сфері послуг з експорту та імпорту обох товарів – Великобританія, проте в товарній структурі Україна продовжує експортувати в основному сировину і товари першої необхідності, а імпорт з Європейського Союзу – промисловість, машинобудування, а також хімічна продукція з високою часткою доданої вартості.

2. У сучасних умовах питання розширення доступу української промислової продукції на ринок ЄС має актуальне значення. У довоєнний період сторони уклали окремий план дій щодо вільного переміщення промислової продукції, який повинен поліпшити зовнішню торгівлю України товарами і послугами з країнами ЄС, в цілому приєднавши Україну до Угоди про оцінку відповідності та приймання промислової продукції. Слід зазначити, що підвищенню рівня зовнішньоторговельної активності між сторонами перешкоджає безліч факторів. По-перше, негативним фактом для України є те, що товари та послуги вітчизняного виробництва мають низьку конкурентоспроможність на ринку ЄС. По-друге, відбувається повільна структурна перебудова виробництва, зберігається висока собівартість більшості видів експортної продукції, по-третє, європейський ринок встановлює високі стандарти і технічні регламенти, по-четверте, по-п'яте, переважання паливно-сировинних груп в українському експорті, низька частка в експорті машин, обладнання, та інтелектуальної власності; по-шосте, відсутність системного регулювання зовнішньоекономічних зв'язків, концептуально невірний доступ до принципів валютного підходу до управління і пріоритет держави в області нечіткого регулювання.

3. Згідно з проведеним аналізом, ґрунтуючись на результатах дослідження основних факторів формування зовнішньоторговельних

відносин між Україною та країнами Європейського Союзу, показників взаємодоповнюваності економічної системи та членства країн-партнерів у спільному кластері між країнами ЄС, ми приходимо до висновку, що торговельно-економічні відносини досліджуваних країн носять скоріше доповнюючий, ніж антагоністичний характер. Таким чином, вітчизняна економіка має високий потенціал для ефективної співпраці з країнами ЄС та поглиблення процесу європейської інтеграції, особливо з країнами першої хвилі розширення ЄС.

РОЗДІЛ 3 НАПРЯМИ АКТИВІЗАЦІЇ ФІНАНСОВОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ У КОНТЕКСТІ ЗОВНІШНЬОТОРГОВЕЛЬНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА МІЖ УКРАЇНОЮ ТА КРАЇНАМИ ЄС

3.1. Стратегічні напрямки зміцнення зовнішньоторговельних відносин між Україною та країнами ЄС

Сьогодні Україна, яка довгий час була великою сировинною базою для європейських економік, стає рівноправним торговельним партнером Європейського Союзу і отримує вигоду з власних економічних переваг. Наша держава активно підтримує розширення ЄС, що відкриває для України нові стратегічні перспективи і дуже важливу можливість для поглиблення політики європейської інтеграції. В результаті цього розширення Україна отримала статус сусіда держав-членів ЄС і розширила можливості конструктивної співпраці з ЄС як в економічній, так і в політичній сферах [25, с.25].

Беручи це до уваги, ми сформулюємо основний стратегічний напрямок реалізації зовнішньоекономічної політики України щодо ЄС та його країн-членів:

- реалізація передових стратегій розвитку, які в процесі відновлення України (в цілому) повинні забезпечити щорічне зростання ВВП України на рівні не менше 6-7% в середньостроковій перспективі.;
- значне підвищення конкурентоспроможності економіки, розробка інноваційних моделей структурної перебудови, які повинні забезпечити становлення України як високотехнологічної держави;
- цілеспрямована діяльність, спрямована на поліпшення добробуту українського суспільства в порівнянні з країнами ЄС за стандартами якості життя, створення середнього класу – політична стабільність і демократизація суспільства;
- максимально можливе застосування загальних принципів торговельно-економічного співробітництва щодо ЄС, підписаного в межах приєднання до ВЗВТ;

- своєчасне і всебічне здійснення економічних і політичних заходів, необхідних для початку переговорів з ЄС про створення зони вільної торгівлі;

- можливість участі України в певних програмах європейської інтеграції, в першу чергу в сферах енергетики, транспорту, науки і технологій, інформатики, сільського господарства, певних галузей, охорони навколишнього середовища, освіти.;

- забезпечити безперешкодний і недискримінаційний доступ основних експортних товарів і послуг України на неділю Європейського Союзу;

- більш ефективно і цілеспрямовано використовувати внутрішній економічний потенціал: великі матеріальні та сировинні ресурси, високотехнологічні галузі авіабудування, космічної, військової, електронної та біохімічної промисловості;

- отримати стабільну фінансову підтримку і технічну допомогу для успішної реалізації ринкових перетворень в економіці України.

Завдяки реалізації цих заходів співпраця країни з Європейським Союзом стане більш ефективним і створить сприятливі умови для поліпшення торговельних відносин.

Як вже говорилося, процес розширення ЄС відкриває нові стратегічні перспективи для України та додаткові можливості для поглиблення євроінтеграційної політики нашої держави. Це якісно нова політична ситуація у відносинах Україна-ЄС. Це визначає як характер цих відносин, так і перспективи подальшого розвитку України.

В результаті з'являються нові можливості для поглиблення економічного і політичного співробітництва з новими країнами-членами ЄС, особливо з тими, які утворюють вісь Балтійське море-Чорне море (про що свідчить використання економетричних методів в розділі 2). Варто зазначити, що між цими країнами та Україною існують спільні економічні та політичні інтереси, які призвели до їх природного примирення.

Ці умови визначають зацікавленість країн Центральної Європи в реалізації стратегії європейської інтеграції України. Це створює об'єктивну передумову для поглиблення процесу субрегіональної інтеграції на рівні країн Центральної Європи за участю України. Не виключена можливість формалізації родинних відносин та надання інституційно визначеної форми відповідно до існуючої світової практики.

Оскільки у країн Центральної Європи поки немає особливих можливостей для розширення торгівлі на захід, вони спробують розширити свою присутність на українському ринку і використовувати Україну в якості плацдарму для виходу на ринки інших пострадянських країн. У цьому контексті така стратегія має вирішальне значення для поглиблення транскордонного співробітництва між Україною та нещодавно приєднаними країнами-членами Європейського Союзу.

Стратегічне партнерство з Польщею набуває все більшого значення для реалізації євроінтеграційного курсу України. Інтеграція в межах США-Польща-Україна має бути ефективно використана для "просування" України до Європи. Існує реальна можливість зміцнити цю співпрацю і перетворити її на стабільну взаємозалежність, що має геополітичне значення, яке необхідно враховувати українській дипломатії.

Економічне співробітництво України з країнами Центральної та Східної Європи, такими як Угорщина, Чеська Республіка, Словаччина, Словенія, Польща та Австрія, може посісти важливе місце серед інтеграційних об'єднань. Основна передумова такої інтеграції на субрегіональному рівні полягає в тому, що її доцільність підтверджується розрахунками нашої економетрики:

- Давня традиція інтеграції в рамках Австро-Угорської імперії в цьому регіоні, а також колишньої Ради Економічної Взаємодопомоги;
- В даний час Україна розвиває відносини з державою цього регіону, вони будуються не політично, а економічно;
- Високий рівень цивілізованості відносин між країнами регіону;

- Конкуренція з боку Німеччини та інших країн ЄС, які виявляють великий інтерес до Австрії в розвитку економічних відносин в регіоні в контексті зростаючої інтеграції.

Водночас ЄС, який знаходиться ближче до України, буде більш об'єктивним щодо амбіцій нашої держави у сфері європейської інтеграції. Ця точка зору України вже була підтримана Європейським парламентом (Європарламентом) в резолюції "більш широка Європа–сусідство: нові рамки наших відносин зі східними і південними сусідами". Що особливо важливо для нашої країни, так це те, що для такого ЄС також важливо отримати членство в ЄС за умови дотримання всіх необхідних політичних та економічних стандартів. "Враховуючи його розміри, географічне положення, глибокі історичні, культурні, економічні та інші зв'язки з центральною і Західною Європою, а також його потенціал стати ще більш цінним партнером для ЄС, Україні слід відводити пріоритетну роль в контексті реалізації нової політики сусідства ЄС "[6].

Україна традиційно мала добрі стосунки, і вступ держави до ЄС сприяє просуванню інтересів України до ЄС. Крім того, Україна може використовувати механізм міжрегіонального співробітництва, розроблений країнами Центральної Європи, для поглиблення контактів з Європейським Союзом. Слід зазначити, що міжрегіональне співробітництво (співпраця країн на рівні сусідніх адміністративних регіонів) отримало назву "Єврозона". Перша зона євро була створена в 1959 році на основі прилеглих територій Німеччини та Нідерландів. В даний час в Європі налічується понад 50 європейських регіонів.

Транскордонне співробітництво між сусідськими країнами здійснюється в рамках єврозони. Основними сферами співпраці є торгівля, спільне підприємництво, екологія та культура. Розвитку відносин всередині європейських регіонів сприяє той факт, що прикордонні території, на яких розташовані кордони країн, мають багато спільного в природних умовах, історії, культурі і навіть етиці.

Тому Україна повинна отримати вигоду з досвіду європейської інтеграції держав-членів. Враховуючи масштаби необхідних перетворень, для України важлива консультативна, методологічна, технічна та інша підтримка з боку цих країн. Те, що Україна є однією з основних цілей євроінтеграції, – це створення передумов для переходу до якісно нових відносин у всіх сферах співпраці. Така модель економічного співробітництва була б найкращою відповіддю на спільні виклики розширення ЄС. План дій реалізує реалізацію Угоди про асоціацію та співробітництво між Україною та ЄС, заходи, спрямовані на просування України до копенгагенських стандартів, будуть зосереджені на вирішенні проблемних питань, особливо в контексті зміцнення інституційного потенціалу української судової системи, сприяння розвитку громадянського суспільства, забезпечення верховенства закону, захист основних прав людини та громадянських свобод, адміністративна реформа, економічні реформи в Україні, зокрема, пенсійна та податкова реформи, поліпшення умов для розвитку малого та середнього бізнесу, впровадження заходів щодо наближення системи сертифікації та стандартизації до вимог СОР [96, с. 401-435].

3.2. Напрями реформування фінансової політики України з метою адаптації до вимог ЄС

Європейський вибір України обумовлений усвідомленням інтеграції як чинника, що сприяє національній незалежності, безпеці, політичній стабільності, економічному розвитку та інтелектуальному прогресу. Інтеграція України в Європейське співтовариство прискорила відродження культури, зміцнила демократію і дозволила нашій державі забезпечити верховенство закону в економіці і ринкову базу. Ефективна грошово-кредитна політика має стати конкретною формою реформ в Україні. Це пов'язано з тим, що він робить значний вплив на економічний розвиток держави в цілому і зовнішньоторговельні відносини зокрема. Грошово-

кредитна політика в умовах відкритої економіки повинна враховувати фінансові, фіскальні та кредитні пріоритети.

На сучасному етапі економічного розвитку національна фіскальна політика повинна бути спрямована на подолання наслідків фінансово-економічної кризи і стабілізацію макроекономічних показників країни. Тому його головне завдання – забезпечити реалізацію стратегічної Державної програми соціально-економічного розвитку з використанням фінансових ресурсів. На нашу думку, реформа грошово-кредитної політики повинна ґрунтуватися на таких чинниках:

- фінансове право;
- система форм і методів мобілізації фінансових ресурсів (найбільш важливими з них є податки);
- перерозподіл фінансових ресурсів між окремими верствами населення, галузями діяльності, регіонами країни;
- структура доходів і видатків державного та місцевого бюджетів;
- вплив економічного права на розвиток суспільства;
- вивчити і використовувати досвід попередніх етапів становлення народного господарства;
- враховувати деталі зовнішньоторговельних відносин;
- використання принципу складності при розробці фінансово-економічних програм;

Для реалізації вищевказаних умов реформи грошово-кредитної політики це необхідно:

- Зниження соціальної напруженості;
- Покращення фінансування;
- Відновлення нормального функціонування банківського сектора;
- Товарний баланс і грошовий потік;
- В рамках всієї держави більш раціонально розширити фінансову та економічну незалежність регіонів;
- Викорінення фінансових зловживань і корупції.

Важливою частиною реформи фінансової системи є вдосконалення податкової та бюджетної політики. У цих галузях необхідно виконати наступні завдання:

- Комплексна реформа податкового законодавства для оптимізації податкової бази та зниження рівня несплати;
- Перегляд поточних податкових та митних пільг;
- Введення єдиного реєстру платників податків;
- Зміцнення податкового адміністрування;
- Реструктуризація штрафів і штрафів за платежі в бюджет і позабюджетні фонди держави;
- Введення експортних тарифів для забезпечення захисту та погашення зовнішнього боргу;
- Вжити заходів щодо перерахування дивідендів та прибутку від державних акцій Національного банку України до державного бюджету;
- Реалізація програм економії державних витрат;
- Централізація всіх доходів і коштів державного бюджету на рахунках Державного казначейства;
- Проводити аудит державних цільових програм для оптимізації;
- Забезпечення державної монополії на виробництво і продаж алкогольних напоїв;
- Провести відповідні розрахунки з використанням механізму цільового призначення та фінансування витрат на погашення заборгованості перед бюджетними установами та іншими одержувачами коштів федерального бюджету;
- Реструктуризація державного боргу;
- Запаси і результати використання зовнішніх і внутрішніх запозичень.

Реформи грошово-кредитної політики включають зміни в грошово-кредитній політиці для подолання банківської кризи, відновлення довіри до банківської системи та заохочення організованих заощаджень населення. Для цього знадобиться:

- Реструктуризація банківської системи;
- Удосконалення процедур контролю за дотриманням НБУ обов'язкових стандартів;
- Виправити коливання обмінного курсу національної валюти по відношенню до іноземних валют;
- Поповнення валютних резервів держави і скорочення відтоку капіталу за кордон;
- Включити закупівлю видобутого золота для поповнення державного фонду;
- Посилити митний контроль.

Інституційна трансформація в галузі управління відповідно до основних вимог держави відіграє важливу роль у реалізації Державної фінансової політики. Таким чином, реформа включає в себе наступні завдання:

- Придбання акцій державою в результаті капіталізації та подальшого продажу простроченої податкової заборгованості організації;
- Передача державних акцій в довірче управління;
- Створення Національної інвентаризації власності та Єдиного державного реєстру власності;
- Виведення об'єкта незавершеного будівництва в обіг;
- Приватизація підприємств як єдиного комплексу нерухомості;
- Структурні реформи, спрямовані на розвиток конкуренції та підвищення ефективності паливно-енергетичного комплексу, залізничного транспорту, зв'язку, житлово-комунального господарства;
- Удосконалення систем і механізмів цінового і тарифного регулювання товарів і послуг природних монополій; розмежування повноважень декомунізації цих монополій між державними та регіональними органами виконавчої влади;

- Зміцнення статусу держави в управлінні та контролі приватизаційних проектів, інвестиційних програм, фінансових потоків, банкрутства, погашення боргів перед державним бюджетом.

Фіскальна політика держави також має мати соціальну спрямованість. Ключові завдання в цій області включають наступні::

- повна виплата поточної заробітної плати працівникам державного сектору, фінансова підтримка військовослужбовців, інші державні соціальні трансферти, програми погашення заборгованості цих груп з державного бюджету;

- розробка механізмів компенсації доходів найбільш забезпеченим верствам населення, включаючи диференційовану індексацію пенсій та поетапну індексацію заробітної плати працівників державного сектору;

- запобігання зростанню безробіття і створення умов для розширення зайнятості;

- реалізація пенсійної реформи, забезпечення сталого фінансування та створення багаторівневих пенсійних планів; впровадження елементів фінансування резервного фонду;

- раціоналізація системи соціальних допомог і виплат шляхом передачі більшої частини державних допомог малозабезпеченим групам населення;;

- організація реєміграції.

Інвестиційна діяльність також особливо важлива для реалізації грошово-кредитної політики. Таким чином, вона забезпечує виконання таких завдань:

- Створення умов для організованого накопичення та інвестування заощаджень населення;

- Розвиток житлового кредитування;

- Залучення прямих іноземних інвестицій.

Таким чином, реформа грошової і кредитної політики визначає перспективи та пріоритети розвитку всіх секторів економіки. У кожній країні регулювання та метод грошово-кредитної політики залежать від історичної

ситуації, рівня економічного розвитку, національних традицій та інших факторів.

Економічна ситуація, в яку потрапила Україна під час війни, є, найскладнішою за останні десятиліття з усіх постсоціалістичних країн Центральної та Східної Європи, тому поставлені завдання дуже складно реалізувати на практиці. Економіка країни переживає загострення кризового процесу. До війни в економічній політиці було допущено ряд помилок при реалізації зовнішньоекономічної політики, були проігноровані особливі умови ринкової трансформації української економіки. У поствоєнний період в Україні необхідно провести фундаментальні економічні реформи, спрямовані на розвиток соціально орієнтованої ринкової економіки, а вся економічна система повинна бути орієнтована на людей.

Слід зазначити, що Україна вже отримала статус країни з ринковою економікою від ЄС та США, але необхідні реформи для ефективного функціонування внутрішньої неділі та глибшої інтеграції у світову економіку ще не завершені.

Щоб адаптуватися до нових стандартів і правил гри, українським виробникам необхідно збільшити витрати в короткостроковій перспективі. Однак у довгостроковій перспективі це допоможе підвищити конкурентоспроможність національної продукції і, як наслідок, збільшити її експорт на світовий ринок. Крім того, поліпшення якості продукції зміцнює позиції вітчизняних виробників на внутрішньому неділі. У свою чергу, українські споживачі отримають доступ до більш якісних і дешевих товарів і послуг. Прихильність уряду до проведення реформ, необхідних для підписання Угоди про вільну торгівлю з ЄС, підвищить довіру іноземних компаній до української економіки, а потім підвищить довіру іноземних компаній до української економіки.

Україна має значну свободу вести переговори з ЄС, тобто вибір рівня відповідності законам і стандартам в залежності від готовності конкретної галузі і пріоритетів економічного розвитку. Це залежить від реформ, які

потрібні економіці країни, від того, як економічне і торговельне співробітництво з ЄС може бути використано для реалізації цих реформ, і від того, які наслідки і обмеження існують з української сторони (фінансові та людські ресурси, позиція зацікавлених груп означає більшу відповідальність української сторони за чітке розуміння ситуації (наприклад, ситуації в Україні під час війни).

Адаптація – це складний і системний процес, який вимагає чіткого набору дій та хорошого розуміння всіх його функцій. Перш за все, це стосується характеру законодавства Європейського Союзу, деталей відносин між Україною та ЄС та необхідності розуміння методологічних аспектів декомунізації в контексті дотримання.

Слід зазначити, що прийняття та впровадження вимог Європейського Союзу щодо реформування фінансово-економічної системи нашої країни має відчутний вплив на економічні інтереси багатьох економічних суб'єктів. Як Ви знаєте, виявлення інтересів зацікавлених сторін і знаходження їх оптимального балансу є фундаментальною умовою для об'єднання всіх сторін в процесі просування з ЄС до вільної торгівлі фінансовими послугами і в цілому для отримання значних вигод, які вона надає. Ось найбільш важливі наслідки реформи фінансового сектора для населення, підприємств, фінансових установ, державних і регулюючих органів, а також для економіки в цілому (Таблиця 3.1).

В останні роки була проведена велика робота по створенню і вдосконаленню системи фінансового моніторингу в Україні. Державний комітет з фінансового моніторингу збирає і аналізує інформацію про підозрілі транзакції клієнтів по каналах зв'язку банків, бірж, кредитних спілок, страхових компаній і спеціалізованих учасників ринків цінних паперів відповідно до вимог правових актів по боротьбі з відмиванням грошей. Якщо підозри в незаконності операцій підтвердяться, інформація буде передана в Міністерство внутрішніх справ (МВС), Службу безпеки

України (СБУ), Прокуратуру України (ГПУ), Державну податкову адміністрацію (ДПА) і т.д. передається.

Таблиця 3.1

Вплив фінансового реформування України на інтереси суб'єктів економіки

Суб'єкти економічної діяльності	Позитивні наслідки	Негативні наслідки
Домашні господарства	- збільшення спектра фінансових послуг; - поліпшення умов доступу до кредитів; - підвищення якості й культури послуг; - підвищення рівня конкуренції серед фінансових установ в боротьбі за клієнтів.	- жорсткіші умови праці; - скорочення чисельності працюючих;
Бізнес, ФПГ	- поліпшення умов щодо доступу до кредитів; - захист прав інвесторів; - прозорі механізми залучення інвестиційних ресурсів; - підвищення якості та культури послуг; - розширення спектра фінансових послуг; - посилення конкуренції серед фінансових установ в боротьбі за клієнтів.	- зміна організаційно-правових форм діяльності; - розкриття структури власності; - посилення ризиків втрати контролю над бізнесом.
Фінансові установи	- підвищення якості корпоративного управління; - поліпшення доступу до значних фінансових ресурсів; - зниження системних ризиків; - зниження вартості ресурсів; - зменшення залежності від ФПГ та пов'язаних осіб; - поліпшення технологій й стандартів надання послуг; - захист прав інвесторів; - спрощення процедур виходу на ринок ЄС.	- розкриття структури власності (для власників фінустанов); - підвищення рівня конкуренції на ринку; - зміна організаційно-правових форм діяльності; - посилення ризиків від втрати контролю над бізнесом; - вихід із ринку тих, хто не витримає інтенсивності конкуренції.
Держава і регуляторні органи	- поліпшення загального стану системи, що регулюються; - вдосконалення процедур нагляду й контролю; - більша прозорість ринків фінансових послуг.	- витрати на гармонізацію правового поля з нормами Євросоюзу; - витрати на проведення реформ; - скасування збору за безготівкові обміни валют до пенсійного фонду; - слабкий контроль за філіями іноземних фінансових установ; - сплата податків філіями іноземних фінансових установ до бюджетів країн розміщення головних офісів.
Економіка загалом	- збільшення прямих іноземних інвестицій; - поліпшення доступу до значних і дешевих ресурсів; - підвищення якості українського законодавства; - розвиток фондового ринку; - інституційний розвиток та розвиток інфраструктури; - вдосконалення страхового ринку; - розвиток недержавного пенсійного забезпечення; - вдосконалення боротьби з відмиванням коштів.	- збільшення залежності від зовнішніх чинників; - зменшення можливостей державного контролю над розвитком фінансових інституцій; - збільшення числа банкрутств серед тих, хто не витримає жорсткішої конкуренції.

За: [58]

В результаті систематичної роботи по боротьбі з відмиванням грошей було виявлено і ліквідовано безліч незаконних схем, використовуваних при торгівлі цінними паперами, на страхових ринках і в банківських системах.

Зусилля України були визнані міжнародним співтовариством і підтверджені виключенням країни з чорного списку міжнародної групи з контролю за фінансовими зловживаннями (ФАТФ).

Таким чином, незважаючи на наявність деяких негативних наслідків, які можна звести до мінімуму, вплив проведення фінансової реформи на економіку в цілому є позитивним. Слід зазначити, що всі перераховані вище заходи повинні бути реалізовані відповідно до загальної стратегії ЄС щодо України. Щоб адаптувати реформи грошово-кредитної політики до умов Європейського Союзу на поточному етапі, він забезпечить збалансованість і затвердження бюджету на основі фактичних оцінок макроекономічних показників; знизити і впорядкувати загальне податкове навантаження; встановити обмеження на прибутковість державних позик і розширити діяльність Національного центрального банку. Україна знаходиться на відкритому ринку; знизити інфляцію до 3% і менше протягом року

Висновки до розділу

1. Роль і місце нашої країни в новій архітектурі повоєнної Європи будуть визначатися здатністю України максимально використовувати нові можливості і знаходити адекватні відповіді на виклики розширення ЄС. Тому зміцнення політичного та економічного діалогу з Європейським Союзом, оцінка перспектив і результатів цього процесу, його ефективне використання для забезпечення національних інтересів України – наше головне завдання на найближчий час. Поглиблення інтеграції всіх прогресивних сил суспільства, взаємодія гілок державної влади в напрямку формування стабільної і передбачуваної моделі політичної структури держави і конкурентоспроможної економіки – запорука досягнення цієї стратегічної мети нашого соціального розвитку.

2. Україна поділяє підходи, ідеї та принципи, прийняті ЄС для підвищення рівня життя шляхом перетворення України на демократичну та правову державу, тому в сучасних умовах розвитку внутрішньої економіки

реформа грошово-кредитної політики мобілізує фінансові ресурси для досягнення зростання ВВП та вирішення проблем економічний розвиток, розподіл фінансова політика України, необхідно враховувати стан економіки України, її потенціал, основним джерелом якого є валовий внутрішній продукт, та її значні фінансові ресурси. Тому важливо поєднувати ринкові вимоги до ключових секторів економіки з Державною фінансовою підтримкою. Пріоритетом є визначення критеріїв фінансової підтримки організацій з урахуванням соціально-економічних особливостей окремих регіонів. Слід також враховувати, що успіх фінансової політики залежить від планування, і навіть існування різних форм власності неможливо зупинити. План повинен використовуватися в тісному зв'язку з вимогами об'єктивного економічного права та ситуацією в економічному, політичному та соціальному житті країни.

ВИСНОВКИ

1. Фінансова глобалізація є невід'ємною частиною економічної глобалізації. Це вказує на завершення першого початкового етапу формування світового економічного простору, який передбачає формування єдиного фінансового ринку на основі зростання міжнародних рухів фінансового капіталу. Ефективність фінансово-економічної інтеграції та торгової політики характеризується двома основними показниками: ефектом розширення торгівлі, який пов'язаний зі статичним ефектом інтеграції, і ефектом скорочення торгівлі. Умовою, при якому інтеграція робить позитивний сукупний вплив на добробут країни, є переважання величини ефекту розширення торгівлі над величиною ефекту скорочення торгівлі, що визначається в основному графічним методом. Динамічний ефект інтеграції проявляється в трансформації загальних умов і параметрів функціонування національної економічної системи. Зміни в системі зовнішньої торгівлі в результаті міжнародної фінансової інтеграції та участі в багатосторонній системі регулювання міжнародної торгівлі можуть мати істотний вплив на різні сектори економіки.

2. Зовнішні фінансові та торговельні зв'язки є пріоритетом у просуванні національної інтеграції. Ключовою характеристикою ефективного розвитку фінансово-економічного співробітництва на шляху до фінансово стабільного регіонального інтеграційного угруповання є фінансова взаємодоповнюваність торговельних відносин. Пояснити цю концепцію можна, на наш погляд, таким економічним тлумаченням: взаємодоповнюваність співпраці між країнами-партнерами, що визначається відстанню між низкою фінансових показників економічного розвитку і торговими відносинами. Ступінь його розвитку визначається розвитком всіх основних рівнів: макрорівня (фінансова взаємодоповнюваність національного економічного комплексу всієї країни-партнера); мезорівень (фінансова взаємодоповнюваність по галузях) і мікрорівень (фінансова взаємодоповнюваність на рівні окремих підприємств).

3. Активізація грошово-кредитної політики в сучасних умовах вимагає докорінного перегляду правової бази зовнішньоторговельних відносин, існуючих міжнародно-правових зобов'язань і нормативних правових актів внутрішнього законодавства України з метою встановлення ефективного режиму зовнішньої торгівлі як основного фінансового чинника економічної стабільності. Таким чином, основою сучасних фінансово-економічних відносин є система загальнообов'язкових правил поведінки при зовнішньоторговельних операціях на світовому ринку. Оскільки торговельно-економічна система являє собою сукупність різних фінансово-економічних інструментів державного регулювання фінансових потоків, закріплених відповідно до вимог міжнародного фінансового права у вигляді норм національного фінансового права і механізмів їх узгодженого застосування, узгодженість торговельних операцій між різними державами досягається на основі багатосторонніх угод, що утворюють загальну єдину систему зовнішньоторговельної діяльності. Важлива роль у цьому процесі належить Міжнародному валютному фонду, фінансовим установам та узгодженій системі договірних правових дій.

4. Розвитку фінансових і торгових відносин перешкоджають багато негативних факторів, що існують у внутрішній економіці, такі як переважання матеріаломістких і енергоємних виробництв, особливо в промисловості, хімічної і важкої промисловості, неефективні урядові установи, бюрократичні бар'єри, корупція і економічне затінення. Однак ці труднощі компенсуються позитивними перевагами для ЄС від участі України в геоекономічному, геополітичному і геополітичному напрямках (з урахуванням структурно великих індустріальних парків, перспективного сільськогосподарського і промислового виробництва, транзитних можливостей і високого рівня освіти населення).

5. Як свідчить зарубіжний досвід, ефективна і збалансована грошово-кредитна політика, спрямована на захист внутрішнього ринку, була однією з важливих передумов переходу країн Центральної та Східної Європи до

ринкового принципу функціонування внутрішньої економіки. Для України, яка проголосила курс на європейську інтеграцію, цей досвід захисту національних фінансових ринків країнами ЦСЄ означає, що для ефективної реформи в галузі зовнішньої торгівлі, враховуючи трансформаційну ситуацію розвитку національної економіки, Україна повинна мати асиметрію у відкритті ринків. Це вимагає перехідного періоду (до 10 років), а також використання односторонніх захисних заходів для певних галузей під час майбутніх переговорів з ЄС про взаємну лібералізацію фінансових ринків. У нас є всі підстави сьогодні отримувати макрофінансову допомогу з ЄС. Зокрема, це банківський і фінансовий сектори, сільське господарство і певні галузі з пільговими умовами (енергетика, телекомунікації), а також охорона навколишнього середовища.

6. Формування фіскальної політики держави в контексті розширення ЄС має бути спрямоване на найбільш ефективне використання всіх наявних позитивних результатів, а також на перетворення фінансових труднощів розширення в позитивні результати. Відповідною на наближення до ЄС стало створення зони вільної торгівлі (ЗВТ) між Україною та ЄС. Зрештою, це поглибить фінансові та економічні реформи України, підвищить інвестиційну привабливість, трансформує виробничі відносини та відносини співробітництва між Україною та інституціями ЄС, а також сприятиме взаємному розвитку.

7. Роль і місце нашої країни в новій фінансовій архітектурі Європи полягає в максимізації нових можливостей і пошуку правильної відповіді на фінансові виклики розширення ЄС, отже, в оцінці перспектив і результатів цього процесу і забезпеченні його ефективного використання, національних і фінансових інтересів України. Фінансова політика України повинна враховувати стан, потенціал і значні фінансові ресурси української економіки, основним джерелом яких є валовий внутрішній продукт. Тому важливо поєднувати ринкові вимоги до ключових секторів економіки з державною фінансовою підтримкою.

8. Сьогодні пріоритетом є визначення критеріїв фінансової підтримки вітчизняних галузей з урахуванням соціально-економічних особливостей окремих регіонів. Слід також враховувати, що успіх фінансової політики залежить від планування, і навіть існування різних форм власності неможливо зупинити. При плануванні фінансових результатів необхідно використовувати дії об'єктивного економічного права. Зближення механізму та режиму регулювання фінансово-господарських операцій України та ЄС відповідно до норм міжнародного права дозволяє ефективно використовувати адміністративні, правові та економічні методи захисту внутрішнього ринку, зокрема, за рахунок підвищення імпорتنих тарифних ставок, подальшого впровадження міжнародних стандартів якості, посилення ролі іноземних дипломатичних представництв за кордоном, регулювання операцій із сировиною та продукцією. активізація нормативних актів. З цією метою також рекомендується поєднувати процес лібералізації інвестицій з одночасним обмеженням проникнення імпорту.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андрійчук В.Г. Двосторонні відносини з країнами-членами Євросоюзу як каталізатор євроінтеграції / В.Г. Андрійчук, І.О. Вериженко // Моделі та стратегії євроінтеграції України: економічний і правовий аспекти: зб. матеріалів ІХХ Міжнар. наук.-практ. конф., 30 трав. 2021 р. – К.: УАЗТ, 2021. – С. 242-245.
2. Барінгольц О. Інтеграція України до європейського економічного простору / О. Барінгольц // Вісник КНТЕУ. – 2021. – №3. – С. 27-38
3. Білорус О. Глобалізація і національна стратегія України / О. Білорус. – К.: Батьківщина, 2016. – 465 с.
4. Боршарт К.-Д. Абетка законодавства Європейського Співтовариства [пер. з англ.] / Клаус-Дітер Боршарт. – К.: Вірусам, 2022. – 112 с.
5. Борщевський В. Україна – ЄС: візія, стратегія, принципи співпраці / В. Борщевський // Зовнішньоекономічний кур'єр. – 2021. – №1. – С. 8-10.
6. Боуг І. Європейська політика добросусідства: суттєвий крок вперед у відносинах Євросоюзу та України / Ієн Боуг // Зовнішньоекономічний кур'єр. – 2023. – №1. – С. 2-3.
7. Бочан І. О. Глобальна економіка: підручник / І. О. Бочан, І. Р. Михасюк. – К.: Знання, 2017. – 403 с.
8. Будкін В. Проблеми і перспективи співробітництва між Європейським Союзом та Україною / В. Будкін // Економіка України. – 2015. – №9. – С. 82-90.
9. Бураківський І. Дорога в майбутнє – дорога в Європу. Європейська інтеграція України / І. Бураківський. – К.: Основи, 2020. – 124 с.
10. Бураківський І. Теорія міжнародної торгівлі / І. Бураківський. – К.: Основи, 2000. – 241 с.
11. Боднар І.Р. Наслідки фінансової глобалізації для України // Фінанси України. – №8. – 2019. – С. 68-75.

12. Буряк П. Ю. Фінансово-економічний аналіз: підручник / П. Ю. Буряк, М. В. Римар, М. Т. Биць [та ін.]: за заг. ред. П. Ю. Буряка та М. Т. Римара. – К: ВД Професіонал, 2021. – 528 с.

13. Вериженко І.О. Вплив глобалізаційних процесів на економіку Франції та уроки для України / І.О. Вериженко // Вплив глобалізації на формування та розвиток зовнішньоекономічних зв'язків України: зб. матеріалів V Міжнар. наук.-практ. конф. УАЗТ, 30 трав. 2021 р. – К.: УАЗТ, 2002. – С. 359-362

14. Буряк П.Ю., Карпінський Б.А. Аналіз факторів оптимізації грошових потоків у системі підприємницької діяльності // Проблеми формування глобальної економіки: Міжвід. наук. зб. – К.: КНЕУ, 2022. – С. 39-55.

15. Власюк О.С. Україна: Стратегічні пріоритети. Аналітичні оцінки – 206: моногр., за ред. О.С. Власюка. – К.: НІСД, 2016. – 576 с.

16. Войнаренко М. Економічна конкурентоспроможність та інвестиційна привабливість України / М. Войнаренко, О. Фурманюк // Економіст. – 2019. – №12. – С. 25-28

17. Волес В. Творення політики в Європейському Союзі / В. Волес, Г. Волес. – К.: Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2021. – 871 с.

18. Волошин В.В. Регулювання світової економіки / В.В. Волошин. – К., 2022. – 320 с.

19. Вступ України до Світової організації торгівлі: значення і наслідки для економіки та її окремих галузей: інформ. матер. – К.: М-во економіки та з питань європ. інтегр. України, 2013. – 19 с.

20. Глобалізація і безпека розвитку: монографія / наук. ред. О.Г. Білорус. – К.: КНЕУ, 2016. – 733 с.

21. Гредякін Д.О. Особливості взаємодії права Європейського Союзу та міжнародного права в контексті Лісабонського договору / Д.О. Гредякін // Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. – 2021. – №1. – С. 74-79

22. Голубєва В.О. Деякі аспекти законотворчого процесу ЄС / В.О. Голубєва // Зовнішня торгівля: право та економіка. – 2018. – №4. – С 58-63
23. Гончарук Я.А. Досвід Австрійської Республіки у контексті формування стратегії й тактики міжнародної інтеграції / Я.А. Гончарук, А.І. Мокий, С.Р. Семів // Фінанси України. – 2013. – № 10. – С. 3-13.
24. Дайнен Д. Дедалі міцніший союз. Курс європейської інтеграції: [пер. з англ.] / Д. Дайнен. – К.: К.І.С., 2016. – 696 с.
25. Дем'янчук І. Соціальні та економічні параметри середнього класу в Україні / І. Дем'янчук // Економіст. – 2022. – №7. – С. 10-34.
26. Денисенко М.П. Економіка України в умовах глобалізації / М.П. Денисенко, А.П. Гречан // Економіка та держава. – 2021. – №5. – С. 28-31
27. Державне регулювання зовнішньоторговельної діяльності в перехідній економіці України (проблеми ефективності) / [Башнянин Г. І., Боднар І. Р., Лапчук Я. С, Свінцов О. М.]. – Л.: ЛКА, 2019. – 103 с.
28. Державна служба статистики України [Електронний ресурс] . – Режим доступу до документу: www.ukrstat.gov.ua
29. Динаміка торгівлі ЄС – Україна, 2021 – 2022 роки (за даними Євростату): [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.mfa.gov.ua/mfa/ua/publication/2822/htm>
30. Довбенко В.І. Чинники підвищення конкурентоспроможності вітчизняних підприємств за умов глобалізації / В.І. Довбенко // Зовнішня торгівля: право та економіка. – 2022. – №4. – С. 15-21
31. Дослідження торговельної політики України. – К.: Світовий банк, 2023. – 174 с.
32. Європейська інтеграція та Україна: навч.-метод. посіб. – К.: Т-во Карла Дуйсберга, 2022. - 481 с.
33. Європейський Союз: словник-довідник / ред. М. Марченко. – К.: К.І.С. – 2015. – 142 с.
34. Європейська політика сусідства: рік прогресу // Євробюлетень – 2019, листопад, №11. – С. 18

35. Єлейко В. Основи економетрії: у 2 ч. Ч. 1. / В. Єлейко. – Львів: МАРКА Лтд, 2005. – 192 с.
36. Єріна А.М. Теорія статистики: практикум. / А.М. Єріна, З.О. Пальян. – К.: Знання, 2017. – 267 с.
37. Єрохін С.А. Фінансово-економічний механізм глобалізації / С.А. Єрохін // Актуальні проблеми економіки. – 2016. – №9. – С. 151-159
38. Закон України „Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу” від 18 березня 2004 р. № 1629 // Урядовий кур’єр. – 2004. – 20 квітня.
39. Закон України „Про зовнішньоекономічну діяльність” від 16 квітня 1991 р. № 112 / Закони України. Т.1. – К.: Книга, 1996. – С. 333-367
40. Закон України „Про інвестиційну діяльність” від 18 вересня 1991 р. № 225 / Закони України. Т.2. – К.: Книга, 1996. – С. 173-180
41. Закон України „Про іноземні інвестиції” від 14 жовтня 1992 р. // Відомості Верховної Ради України, 1992. – №26. – С. 367
42. Закон України „Про обмеження монополізму та недопущення недобросовісної конкуренції у підприємницькій діяльності” від 18 лютого 1992 р. / Закони України. Т.3. – К.: Книга, 1996. – С. 47-55
43. Зеленко А. Втілення європейського вибору / А. Зеленко // Політика і час. – 2021. – №1. – С.7-9.
44. Кериз В. Вступ до права Європейського союзу: навч. посіб.: [пер. з англ.] / В. Кериз. – К.: Знання, 2002. – 381 с.
45. Кобилянська Л.М. Актуальні питання глобалізаційних досліджень: вивчення, періодизація, український ракурс / Л.М. Кобилянська // Стратегія економічного розвитку України. – 2004. – №3. – С. 182-183.
46. Карпінський Б.А., Герасименко О.В. Формування збалансованості фінансових показників// Фінанси України. – 2004. – №10. – С. 50-56.
47. Кабанов В.Г. Діяльність міжнародних фінансових організацій на вітчизняному ринку фінансового капіталу / В.Г. Кабанов // Фінанси України. – № 9. – 2009. – С. 98-107.

48. Конкурентоспроможність національної економіки / за ред. Б.Є. Кваснюка. – К.: Фенікс, 2005. – 582 с.
49. Конституція України: прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року. – К.: ВЕЛЕС, 2003. – 64 с.
50. Копійка В.В. Європейський Союз: заснування і етапи становлення: навч. посіб. / В.В. Копійка, Т.І. Шинкаренко. – К.: Ін Юре, 2001. – 448 с.
51. Коуз Р. Фірма, ринок і право / Р. Коуз. – М.: Catallaxy, 1993. – 306 с.
52. Котляр М.Л. Оцінка фінансової стійкості підприємства на базі аналітичних коефіцієнтів// Фінанси України. – 2005. – №1. – С. 113–117.
53. Лукінов І. Глобалізація і розвиток економіки України // Вісник Терноп. акад. нар. госп. – Тернопіль, 2002. – Вип. 8-1. – С. 18-20
54. Лук'яненко Д. Г. Економічна інтеграція і глобальні проблеми сучасності: навч. посіб. / Д. Г. Лук'яненко. – К.: КНЕУ, 2005. – 204 с.
55. Лук'яненко Д.Г., Приходько В.В. Фактори Євроінтеграції стратегії України / Д.Г. Лук'яненко, В.В. Приходько // Сборн. науч. тр. Донец. Нац. ун-та. Ч.І. – Донецк, 2002. – С.32-34.
56. Мазаракі А. Стратегічні напрямки економічної інтеграції України в Європейський Союз / А. Мазаракі, Є. Воронова // Вісник Терноп. акад. нар. госп.: спец. вип. Ч. III. – Тернопіль, 2000. – №15.– С. 5-10.
57. Малярчук І. Конкурентоспроможність експортної продукції: поняття, оцінки та шляхи підвищення / І. Малярчук // Економіст. – 2000. – №4. – С.15-17
58. Марчук С. Україна нова парадигма поступу / С. Марчук. – К.: Авалон, 2001. – 216 с.
59. Мельник А. Економічна інтеграція в ЄС: проблеми інвестиційної стратегії / А. Мельник, Н. Тарнавська // Регіональна економіка. – 1999. – №4. – С.274-279
60. Мельник В. Розширення Європейського Союзу на Схід: вплив вступу Польщі в ЄС на розвиток українсько-польських відносин / В.

Мельник // Вісник Терноп. акад. нар. госп.: спец. вип. Ч. III. – Тернопіль, 2000. – №15. – С. 73-78.

61. Мельник Н. Трансформація концепту нейтралітету (вплив процесу глобалізації на позицію нейтральних країн наприкінці ХХ – початку ХХІ століття) / Н. Мельник // Зовнішні справи. – 2007. – №8. – С. 23-26.

62. Михальчук І. Умови виходу українських товарів на ринки ЄС / І. Михальчук // Вісник Терноп. акад. нар. госп.: спец. вип. Ч. III. – Тернопіль, 2000. – №15. – С. 73-78.

63. Міжнародна економіка: підручник / [А.П. Румянцев, Г.Н. Климко, В.В. Рокоча [та ін.]]; за ред. А.П. Румянцева. – К.: Знання-Прес, 2003. – 447 с.

64. Крупка І.М. Фінансовий ринок України та міжнародні фінансові потоки / І.М. Крупка // Фінанси України. – №12. – 2009. – С. 104-116.

65. Міністерство закордонних справ України: [Електронний ресурс]. – Режим доступу до документа: www.mfa.gov.ua

66. Карпінський Б.А. Методологія збалансованості фінансової системи держави// Вісник Львівського державного фінансово-економічного інституту. Економічні науки. – 2003. – № 4. – С. 6-15.

67. Мокій А. І. Про конкурентоспроможність українських товарів на світовому ринку / А.І. Мокій // Вісник Львів. комерц. акад.: зб. наук. пр. Т. 1. – Львів: ЛКА, 1997. – С. 166-172.

68. Науменко Н. С. Зовнішньоторговельний режим України та перспективи його вдосконалення: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.05.01 «Світове господарство і міжнародні економічні відносини» / Н.С. Науменко. – К., 2003. – 21 с.

69. Новак А. З. Європейська інтеграція. Шанси для Польщі – досвід для України. / А. З. Новак [перекл. з польськ.]. – Львів, 2006. – 192 с.

70. Новий формат відносин ЄС – Україна // Євробюлетень. – 2005. – №1. – С.7

71. Новицький В.Є. Міжнародна економічна діяльність України / В.Є. Новицький; [ред. Н. Царик]. – К.: Нац. екон. ун-т, 2003. – 948 с.
72. Огурцов А. Економічна інтеграція України в ЄС через українські реформи та розвиток двосторонніх зв'язків з країнами ЄС / А. Огурцов, Л. Каїра // Вісник Терноп. акад. нар. госп.: спец. вип. Ч. III. – Тернопіль, 2000. – №15. – С. 24-30
73. Олійник О. Вступ до ЄС: добра ідея, для якої ще не настав час / О. Олійник // Урядовий кур'єр, 2000, 11 січ. – № 3. – С.3.
74. Онищенко В.П. Україна у координатах Європейського Союзу / В.П. Онищенко // Зовнішня торгівля: право та економіка. – 2008. – №3. – С. 5-14.
75. Осіпова Л. Українські економічні реформи – основа розвитку двосторонніх та багатосторонніх зв'язків між Україною та країнами ЄС / Л. Осіпова // Вісник Терноп. акад. нар. госп.: спец. вип. – Ч. III. – Тернопіль, 2000. – №15. – С. 30-39
76. Осика С.Г., П'ятницький В.Т. Інституціональні та процедурні механізми системи ГАТТ/СОР у регулюванні світової торгівлі / С.Г. Осика, В.Т. П'ятницький; – Укр. акад. зовн. торг. – К.: УАЗТ, 2000. – 288 с.
77. Осика С.Г. Регулювання ринків товарів та послуг на засадах норм і принципів системи ГАТТ/СОР / С.Г. Осика, В.Т. П'ятницький; – Укр. акад. зовн. торг. – К.: УАЗТ, 2000. – 336 с.
78. Оцінка наслідків угоди про вільну торгівлю між Україною та ЄС: 3б. матер. Міжнар. центру перспективних досліджень. – К., 2017. – 319 с.
79. Павленко Ю. Інституціональні основи традиційного українського суспільства та проблеми сучасності / Ю. Павленко // Економічна теорія. – 2019. – №3. – С. 36.
80. Пазізіна К. Рух факторів між Україною та країнами ЄС / К. Пазізіна // Вісник ЗУЕУ: спец. вип. Ч. III. – Тернопіль, 2020. – №15. – С. 60-67
81. Пасічник Ю. Основні напрями реформування економіки України в аспекті інтеграції з ЄС / Ю. Пасічник // Вісник ЗУЕУ: спец. вип. Ч. III. – Тернопіль, 2022. – №15. – С. 47-52.

82. Пахомов Ю.М. Національні економіки в глобальному конкурентному середовищі / Ю.М. Пахомов, Д.Г. Лук'яненко, Б.В. Гунський. – К.: Україна, 2007. – 237 с.

83. Пашков М. Реалії та перспективи стратегічного партнерства / М. Пашков, В. Чалий // Дзеркало тижня, 2023, 2 груд. – №47. – С.10.

84. Пилипенко С. Основні напрями вдосконалення зовнішньоекономічної політики України / С. Пилипенко // Вісник Київ. нац. торг.-екон. ун-та. – Київ, 2021. – №3. – С. 5-12.

85. План дій Україна – ЄС // Євробюлетень. – 2015. – №1. – С. 4-5.

86. Покрещук О.О. Правове регулювання міжнародної торгівлі у контексті норм і правил СОТ / О.О. Покрещук. – К.: Зовнішня торгівля, 2021. – 512 с.

87. Піхоцька О. М. Формування і розвиток системи місцевих податків і зборів в Україні: автореф. дис. канд. екон. наук: спец. «Фінанси, грошовий обіг і кредит» / НАН України; Інститут регіональних досліджень. – Л., 2019. – 20 с.

88. Послання Президента України до Верховної Ради України “Європейський вибір. Концептуальні засади стратегії економічного та соціального розвитку України на 2020-2021 роки” [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.mfa.gov.ua/mfa/ua/publication/2822/hm>

89. Представництво Європейської Комісії в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.delukt.ec.europa.eu.

90. П'ятницький В. Вплив процесу розширення ЄС на Україну: торговельні аспекти / В. П'ятницький, О. Оніщук // Економіка, фінанси, право. – 2021. – №1. – С.32-33

91. П'ятницький В. Вплив процесу розширення ЄС на Україну: торговельні аспекти / В. П'ятницький, О. Оніщук // Фондовий ринок. – 2021. – №4. – С.40

92. Радзієвська С.О. Участь України в регіональних інтеграційних процесах і її вплив на підвищення конкурентоспроможності національної

економіки / С.О. Радзієвська // Зовнішня торгівля: право та економіка. – 2017. – №1. – С. 49-55

93. Світові економічні кризи та їх сучасні модифікації / С. Юрій // Вища школа. – 2018. – № 2. – С. 13-25.

94. Сущенко О. М. Фінансові пріоритети зовнішньоторговельних відносин України / Сущенко Олександр Миколайович // Ринок цінних паперів України. – 2022. – № 5-6. – С. 3-9.

95. Сущенко О. М. Фактори економічного зростання України в контексті європейської інтеграції / О. М. Сущенко // Фінанси, облік і аудит : зб. наук. праць. – К. : КНЕУ імені Вадима Гетьмана, 2022. – Вип. 19. – С. 146-151.

96. Сущенко О. М. Фінансові пріоритети зовнішньоторговельних відносин між Україною та ЄС : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук / О.М. Сущенко. – К., 2019. – 21 с.

97. Становлення доктрини фінансової системи України: моногр. / Ред.: С.І. Юрій; О.М. Десятнюк; Терноп. ЗУЕ. ун-т. – Т.: Екон. думка, 2023. – 192 с.

98. Сіденко В.Р. Вектори інтеграції України у світове господарство. / Сіденко В.Р. [та ін.] // Україна і світове господарство: взаємодія на межі тисячоліть. – К.: Либідь, 2022. – 470 с.

99. Сіденко В.Р. Структурні аспекти інтеграції української економіки в економічний простір Європейського Союзу / В.Р. Сіденко // Співпраця ЄС та України: аналіт. щокав. – 2023. – №3. – С. 4-8.

100. Співробітництво між Україною з країнами ЄС у 2022 р.: стат. зб. / Держ. служба статистики України, 2017. – С.18-23;

101. Співробітництво між Україною з країнами ЄС у 2022 р.: стат. зб. / Держ. служба стат. України, 2018. – С. 20-25;

102. Співробітництво між Україною з країнами ЄС у 2021 р.: стат. зб. / Держ. служба стат. України, 2022. – С. 19-23.;

103. Стадник В. Умови виходу українських товарів на ринки ЄС / В. Стадник // Вісник ЗУЕУ: спец. вип. Ч. III. – Тернопіль, 2023. – №15. – С. 91-96
104. Статистичний щорічник України за 2022 рік / Держ. служба стат. України; [за ред. О.Г. Осауленка]. – К.: Ін форм.-аналіт. агентство, 2023. – 556 с.
105. Стукало Н.В. Глобалізація та розвиток фінансової системи України / Н. В. Стукало // Фінанси України. – 2015. – №5. – С. 29-35.
106. Філіпенко А.С. Інтеграційні перспективи України: бігравітаційна модель / А.С. Філіпенко // Економіка України. – 2021. – №6. – С. 11-22.
107. Фінансова інфраструктура території та її роль в соціально-економічному розвитку регіонів / С.І. Юрій // Соц.-екон. дослідж. в перехід. період. Регіон. політика: досвід Європ. Союзу та його адапт. до умов України: Зб. наук. пр. – 2023. – Вип. 5, ч. 1. – С. 90-96.
108. Шнирков О. Економічне співробітництво України з Європейським Союзом / Шнирков О. [та ін.] // Україна і світове господарство: взаємодія на межі тисячоліть / А.С. Філіпенко. – К.: Либідь, 2022. – 470 с.
109. Шнирков О.І. Торговельна політика Європейського Союзу: монографія / О.І. Шнирков. – К.: Вид.-поліграф. центр “Київський університет”, 2021. – 152 с.
110. Шевчук В.О. Державні фінанси зарубіжних країн // Фінанси України. – 2022. – №2. – С.3-12.
111. Янковський М. Антидемпінгові процеси як фактор економічної небезпеки для українських експортерів / М. Яновський // Зб. наук. пр. Київ. Нац. ун-ту. Ч.І. – Київ, 2022. – С.70-73.
112. Agraа A.M. Theory of Customs Unions / Agraа A.M., Jones Aj. Oxford, 2021. - 180 p.
113. Breus F. Makroökonomische Auswirkungen der EU-Erweiterung auf alte und neue Mitglieder / Breus F. // WIFO-Monatsberichte. – 2021. – № 11. – p. 661-664

114. Buchanan James M. The Calculus of Consent / Buchanan James M. and Tullock Gordon // Ann Arbor: University of Michigan Press, 2018. – 384 p.
115. Coase R. H. 1937. The Nature of the Firm / Coase Ronald H. // *Economica*. – 1937. – №4. – 386 p.
116. Deardorff, Alan V. (2020). Deardorffs Glossary of International Economics, 1672 words, <http://www-personal.umich.edu/~alandear/glossary/>.
117. Europe in Figures — Eurostat yearbook 2023 / WebSite Евростат: www.eurostat.eu.int.
118. Maneschi A. Comparative Advantage in International Trade / Maneschi A. // Historical Perspective. Edward Elgar. – 2019. – P. 2.
119. World Trade Report 2023. Publications / WebSite WTO: www.wto.org/.

Додаток А

Таблиця А.1

**Значення факторних навантажень для ознак, що характеризують
зовнішньоторговельний режим країн ЄС та України**

Показники формування зовнішньоторговельних відносин	Фактор 1	Фактор 2	Фактор 3
X1	0,9401730540	0,0383370	0,0170690
X2	0,9839674920	0,0330650	0,0039770
X3	0,9253334730	0,0405390	0,176450
X4	0,9578523860	0,0422740	0,1516810
X5	-0,0461750210	0,6344110	0,2922270
X6	-0,4127916440	0,6484420	0,2593810
X7	0,8590860970	0,039480	-0,018680
X8	-0,1787894090	-0,071830	-0,615030
X9	0,8663437590	0,019198	-0,015180
X10	-0,0859275480	-0,132890	-0,64540
X11	0,9209817960	0,0394190	0,0228250
X12	0,1015170070	0,1179760	0,6911660
X13	0,9401731830	0,0381770	0,0172160
X14	0,8867990750	0,0444570	-0,143610
X15	-0,2623827130	-0,221290	-0,722490
X16	0,8071346690	0,0284990	-0,01084
X17	-0,1816775380	-0,029030	-0,411410
X18	0,8094410610	0,0363920	0,3205820
X19	0,3048515250	0,1816290	0,7845080
X20	0,9294791380	0,0439770	0,1752430
X21	0,9874690770	0,0367920	-0,018130
X22	-0,0744163890	0,1664870	-0,495040
X23	0,9498068960	-0,002990	-0,023910
X24	0,0670290330	-0,614880	-0,285880
X25	0,9772465630	0,0449820	0,007790
X26	-0,2542364580	0,5436490	0,4004060
X27	0,9840176360	0,0334470	0,0033430
X28	0,9520984930	0,039380	-0,085920
X29	-0,1334432710	-0,157910	-0,845550
X30	0,9401178550	0,0184590	0,0319140
X31	0,1934694250	-0,19430	-0,573390
X32	0,871058570	0,0561730	0,3414710
X33	0,0107643910	0,2119710	0,9165070
X34	0,9578939380	0,0423470	0,152050

Продовження табл. А.1

Показники формування зовнішньоторговельних відносин	Фактор 1	Фактор 2	Фактор 3
X35	-0,7357994730	0,0049860	-0,283670
X36	-0,7644208220	-0,002890	-0,342250
X37	-0,7736169460	0,0173740	-0,202350
X38	-0,7557587260	0,0021510	-0,379750
X39	0,9439365350	0,0181350	-0,013820
X40	0,2843387890	0,270430	0,7080790
X41	-0,4793350870	-0,339890	-0,17190
X42	0,6020575890	0,0010090	0,233850
X43	0,7075905840	0,018567	0,3302210
X44	0,1712655850	0,0110190	0,1497660
X45	-0,1831279390	-0,000270	0,6568230
X46	-0,1493276240	-0,000840	0,6955880
X47	0,2037518270	-0,123370	0,6830340
X48	0,3844108570	-0,08470	-0,265130
X49	-0,2326609980	-0,877150	-0,074310
X50	-0,0949084820	-0,984330	-0,017230
X51	-0,0949084820	-0,984330	-0,017230
X52	-0,0949084820	-0,984330	-0,017230
X53	0,0949084820	0,9843290	0,0172330
X54	0,0949084820	0,9843290	0,0172330
X55	0,0949084820	0,9843290	0,0172330
Властиві значення	22,360505310	8,5747780	8,0213180
Внесок окремих компонент у сумарну дисперсію	0,4065546420	0,1559050	0,1458420

За: розраховано автором.